МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра адміністрування податків

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Консультування податкових агентів з обліку нарахування та сплати ПДФО»

Здобувач вищої освіти ІІ курсу,
групи ОМПз-23-1,
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
ОПП «Податкове консультування» _____ (підпис) Мороз Ксеня Дмитрівна

Науковий керівник _____ (підпис) Швабій Костянтин Іванович, д.е.н., професор

Керівник освітньо-професійної програми _____ (підпис) Ізмайлов Ярослав Олексійович, д.е.н., професор

Допущено до захисту за рішенням кафедри адміністрування податків, протокол від «24» 01 2025 № 9

Завідувач кафедри адміністрування податків _____ (підпис) Іванишина О.С., к.е.н., доцент

Ірпінь – 2025

Реєстрація № 10 20.01.2025 _____

(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 26.12.24р. _____

(до захисту, на доопрацювання) (дата) (пі

Результат захисту 90/A/5 05.02.2025

_____ (оцінка) (дата) (під

Голова комісії: _____ Л.М. Кашпур

(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: електронний підпис Я.О. Ізмайлов

(підпис) (ініціали, прізвище)

О.С. Іванишина

(підпис) (ініціали, прізвище)

Т.В. Тучак

(підпис) (ініціали, прізвище)

Секретар комісії: _____ М.В. Яруш

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1.Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	27		Швабій К.І.
2.Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	8		
3.Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ*	**від 0 до 50**	45		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	від 0 до 10	9		Кашпур Л.М.
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	23		Ізмайлов Я.О. електронний підпис Іванишина О.С.
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	8		Тучак Т.В.
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	45		Яруш М.В.
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**	90		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
90	A	5 (відмінно)	05.02.2025	Кашпур Л.М. Ізмайлов Я.О. електронний підпис Іванишина О.С. Тучак Т.В. Яруш М.В.

ПРАВИЛА ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНОК ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра адміністрування податків
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Затверджую
Завідувач кафедри
_____ Іванишина О.С.
«22» 12 2023

Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувача вищої освіти
Мороз Ксені Дмитрівни

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Консультування податкових агентів з обліку нарахування та сплати ПДФО»

2. Затверджена наказом ректора від 20.12.2023 № 1700, з внесенням змін наказом від 10.10.2024 № 1517.

3. Строк здачі закінченої роботи – 23.12.2024

4. Цільова установка – вивчення процесу та методики консультування податкових агентів для обліку нарахування та сплати ПДФО.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних та методологічних основ процесів консультування податкових агентів з обліку нарахування та сплати ПДФО.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є консультування податкових агентів.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні основи обліку нарахування та сплати ПДФО.

Вихідні дані до роботи сучасні наукові праці українських, зарубіжних науковців, статті в періодичних виданнях з проблематики податкового консультування.

5. Перелік графічного матеріалу – 6 таблиць, 16 рисунків.

6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним роз

Розділ 1. Теоретичні засади консультування податкових агентів нарахування та сплати ПДФО
1.1. Характеристики та ознаки податкового агента
1.2. Економічна сутність та фіскальне значення ПДФО
1.3. Організація консультаційних послуг суб'єктами податкового конс
Розділ 2. Консультування податкових агентів щодо ПДФО: методики пров методи оптимізації
2.1. Методика обліку нарахування та сплати ПДФО
2.2. Методи податкової оптимізації при нарахуванні та сплати ПДФО
Розділ 3. Зарубіжний досвід щодо ПДФО та його імплементація в Україні
3.1. Зарубіжний досвід з оподаткування ПДФО
3.2. Реформа ПДФО в рамках реалізації Національної стратегії доходів окремого року

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів	
		За планом	
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи та написання заяви на її затвердження	11.11.23	
2.	Отримання завдання наукового керівника для виконання кваліфікаційної роботи	22.12.23	
3.	Узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	01.03.24	
4.	Підготовка I розділу дипломної роботи та подання її керівнику	20.05.24	
5.	Підготовка II розділу дипломної роботи та подання її керівнику	02.09.24	
6.	Підготовка III розділу дипломної роботи та подання її керівнику	25.11.24	
7.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень наукового керівника	23.12.24	
8.	Отримання відгуку наукового керівника	26.12.24	
9.	Перевірка роботи в системі антиплагіат	08-09.01.25	
10.	Отримання зовнішньої рецензії	15.01.25	
11.	Отримання допуску зав.кафедри до захисту	17.01.25	
12.	Попередній захист роботи	20-21.01.25	
13.	Захист дипломної роботи	05-06.02.25	

Дата видачі завдання «__22__» грудня 2023

8. Керівник кваліфікаційної роботи — (підпис) Швабій К (прізвище, ін

9. Керівник освітньо-професійної програми — електронний підпис (підпис) Ізмайлов (прізвище, ін

10. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти — Мороз К

АНОТАЦІЯ
«Консультування податкових агентів з обліку нарахування та сплати ПДФО»

Мета роботи – дослідження теоретичних та методологічних основ процесів консультування податкових агентів з обліку нарахування та сплати ПДФО.

Завданнями роботи є: визначити характеристики та ознаки податкового агента; дослідити економічну сутність та фіскальне значення ПДФО; окреслити організаційний аспект надання консультаційних послуг суб'єктами податкового консультування; дослідити методику обліку нарахування та сплати ПДФО; узагальнити методи податкової оптимізації при нарахуванні та сплати ПДФО; висвітлити зарубіжний досвід з оподаткування ПДФО; розглянути реформу ПДФО в рамках реалізації Національної стратегії доходів до 2030 року.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні основи обліку нарахування та сплати ПДФО.

Об'єктом дослідження є консультування податкових агентів.

За результатами дослідження сформульовані практичні рекомендації для суб'єктів господарювання щодо процесу податкових консультацій та застосування методик з обліку нарахування та сплати ПДФО.

Одержані результати можуть бути використані суб'єктами підприємництва в їй підприємницькій діяльності, у частині ведення обліку нарахування та сплати ПДФО, із застосуванням наведених у роботі методик податкової оптимізації.

Дипломна робота містить 55 сторінок, 6 таблиць, 16 рисунків, 2 додатки, список використаних джерел з 50 найменувань.

Ключові слова: податковий агент, податок на доходи фізичних осіб, податкова консультація, методи податкової оптимізації, аутсорсинг.

Рік виконання дипломної роботи – 2024.

Рік захисту роботи – 2025.

ANNOTATION
«Consulting tax agents accounting for the accrual and payment of personal income tax»

The purpose of the work are rersearching of the theoretical and methodological foundations of the processes of consulting tax agents on accounting for the accrual and payment of personal income tax

The objectives of the work are: determine the characteristics and signs of a tax agent; to investigate the economic essence and fiscal significance of personal income tax; outline the organizational aspect of the provision of consulting services by tax consulting entities; to investigate the method of accounting for personal income tax assessment and payment; generalize methods of tax optimization when calculating and paying personal income tax; highlight foreign experience in personal income tax taxation; consider the reform of personal income tax as part of the implementation of the National Income Strategy until 2030.

The subject of research are theoretical and methodological bases of accounting for the accrual and payment of personal income tax.

The object of research is consulting tax agents.

According to the results of the research the practical recommendations for business entities regarding the process of tax consultations and the application of methods for accounting for the accrual and payment of personal income tax

The obtained results can be used by business entities in their business activities, in terms of keeping records of personal income tax assessment and payment, using the tax optimization methods presented in the work.

Thesis contains 55 pages, 6 tables, 16 figures, a list of used sources of 50 titles.

Key words: tax agent, personal income tax, tax consultation, tax optimization methods, outsourcing.

The year of completion of the thesis – 2024.

Year of protection of work – 2025.

ЗМІСТ

Вступ	**7**
Розділ 1. Теоретичні засади консультування податкових агентів з обліку нарахування та сплати ПДФО	9
1.1. Характеристики та ознаки податкового агента	9
1.2. Економічна сутність та фіскальне значення ПДФО	15
1.3. Організація консультаційних послуг суб'єктами податкового консультування	20
Висновки до першого розділу	27
Розділ 2. Консультування податкових агентів щодо ПДФО: методика обліку та методи оптимізації	28
2.1. Методика обліку нарахування та сплати ПДФО	28
2.2. Методи податкової оптимізації при нарахуванні та сплати ПДФО	32
Висновки до другого розділу	38
Розділ 3. Зарубіжний досвід щодо ПДФО та його імплементація в Україні	39
3.1. Зарубіжний досвід з оподаткування ПДФО	39
3.2. Реформа ПДФО в рамках реалізації Національної стратегії доходів до 2030 року	43
Висновки до третього розділу	46
Висновки	47
Список використаних джерел	49

ВСТУП

Консультування податкових агентів з питань обліку нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) є важливим аспектом забезпечення відповідності законодавчим вимогам та уникнення фінансових санкцій.

ПДФО є одним із ключових джерел наповнення державного бюджету, а також інструментом забезпечення соціальної справедливості в системі оподаткування. Нарахування та сплата ПДФО є важливою складовою фінансової діяльності підприємств, установ і організацій, які виконують функції податкових агентів.

Податкові агенти зобов'язані забезпечити правильність розрахунків, своєчасність сплати податку до бюджету та відповідність податкової звітності чинному законодавству. Утім, складність і динаміка податкового законодавства створюють ризики для їхньої діяльності, що зумовлює необхідність професійного консультування.

У цьому дослідженні розглядаються теоретичні, методичні та практичні аспекти консультування податкових агентів з питань ПДФО, аналізуються проблеми, що виникають у процесі адміністрування податку, а також пропонуються можливі шляхи їх вирішення.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Вагомий внесок щодо проблематики оподаткування доходів фізичних осіб на сучасному українському етапі розвитку та соціальних змін зробили відомі вітчизняні науковці: В. Андрущенко[22], І. Волохова, О. Десятнюк, А. Крисоватий, І. Луніна, І. Лютий, В. Мельник, О. Найденко, В. Опарін, М. Слатвінська, Л. Сідельнікова[33,34], К. Швабій[41] та ін. Дослідженню впливу податкових ставок особистого прибуткового оподаткування на обсяги формування бюджетних ресурсів держави та ВВП присвятили свої праці такі сучасні зарубіжні науковці як Т. Вермер, В. Джентрі, О. Зідар, Дж. Клойн, К. Мертенс, Дж. Олея, М. Равн, Г. Хаббард.

Метою кваліфікаційної робити є дослідження теоретичних та методологічних основ процесів консультування податкових агентів з обліку нарахування та сплати ПДФО.

Відповідно до мети дослідження у кваліфікаційній роботі поставлено й виконано такі завдання:

- визначити характеристики та ознаки податкового агента;
- дослідити економічну сутність та фіскальне значення ПДФО;
- окреслити організаційний аспект надання консультаційних послуг суб'єктами податкового консультування;
- дослідити методику обліку нарахування та сплати ПДФО;
- узагальнити методи податкової оптимізації при нарахуванні та сплати ПДФО;
- висвітлити зарубіжний досвід з оподаткування ПДФО;
- розглянути реформу ПДФО в рамках реалізації Національної стратегії доходів до 2030 року.

Об'єкт дослідження – консультування податкових агентів.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні основи обліку нарахування та сплати ПДФО.

У ході роботи було використано методи дослідження, такі як: порівняльний, системно-структурний та статистичний аналізи, метод логічного узагальнення, системний та факторний аналізи.

Інформаційна база дослідження – законодавчі та нормативно-правові акти України щодо обліку та оподаткування, фахові наукові статті вітчизняних та закордонних вчених, інформаційні ресурси мережі Інтернет.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНСУЛЬТУВАННЯ ПОДАТКОВИХ АГЕНТІВ З ОБЛІКУ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ ПДФО

1.1. Характеристики та ознаки податкового агента

Поняття «податковий агент» наводиться в різних нормативно-правових актах, що спрямовані на врегулювання окремих питань податків та зборів. При цьому розгляд природи податкового агента залишається актуальним не тільки в науковій літературі, а й в законодавчому полі.

Відповідно до одного з наукових поглядів податкові агенти визнаються податковими представниками держави на тій підставі, що вони виконують функцію держави – функцію з утримання податку. Згідно з іншим поглядом, статус податкових агентів має подвійну природу:

щодо платника податків – податкові агенти виступають як представники фіскальних органів;

щодо податкових органів – як зобов'язані особи, що мають статус, аналогічний статусу платників податків[44].

Розглядаючи різні дефініції поняття «податковий агент», порівняльну характеристику підходів узагальнено на рис.1.1.

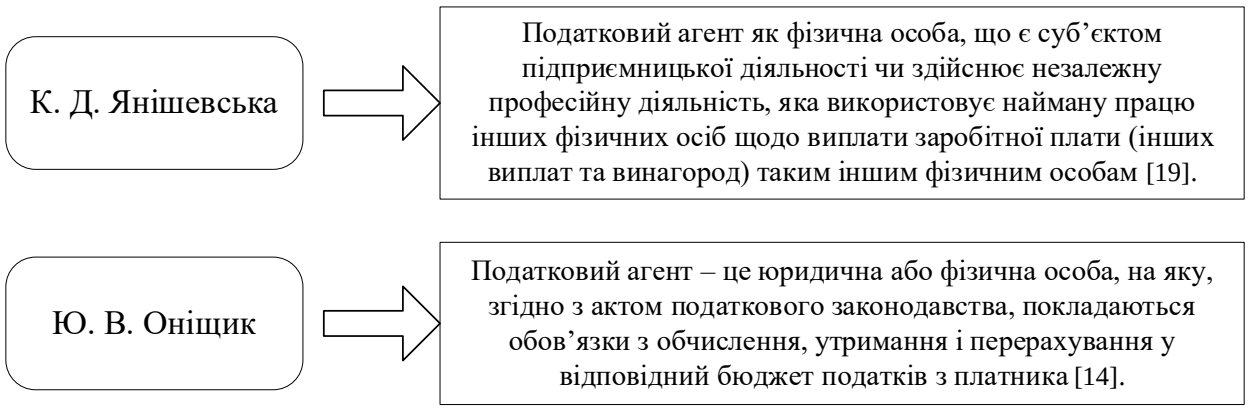
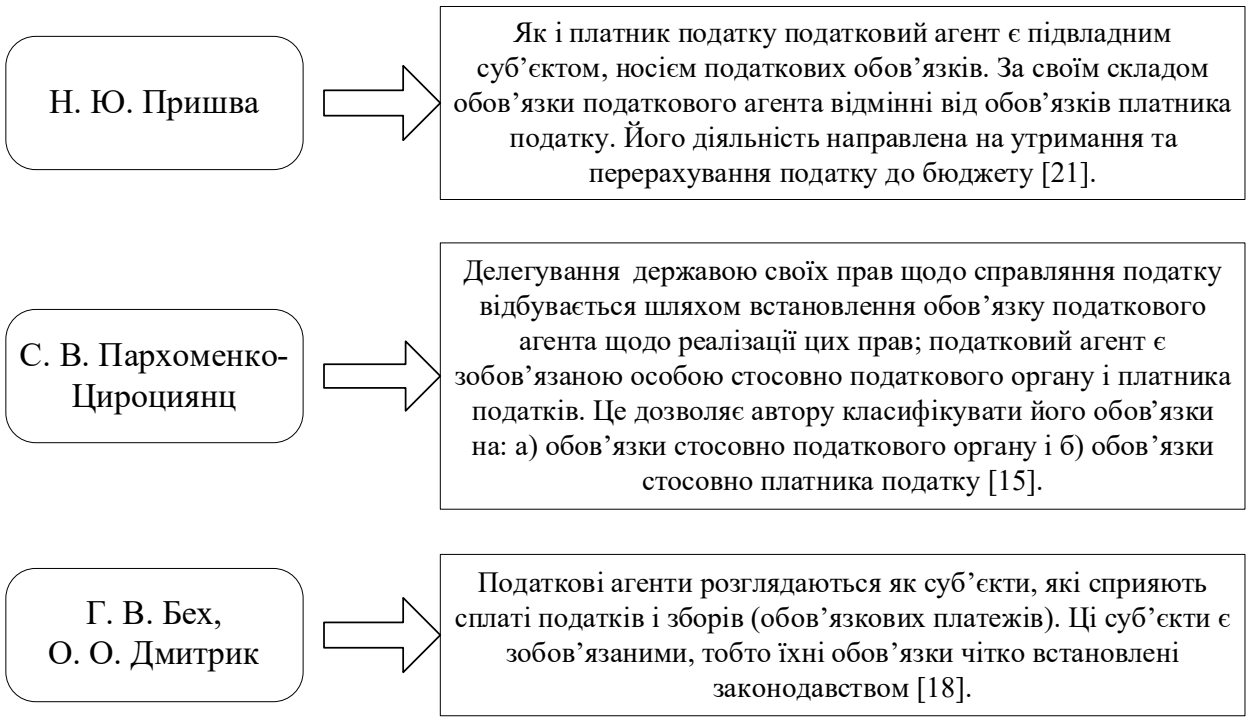

Рис. 1.1. Порівняльна характеристика поняття «податковий агент»

Джерело: складено автором за даними [35]

Продовження рис. 1.1. Порівняльна характеристика поняття «податковий агент»

Окремої уваги, на нашу думку, заслуговує підхід до визначення «податковий агент» як елементу системи податкового представництва. На відміну від інших суб'єктів податкових правовідносин податковий агент вирізняється значною своєрідністю, що полягає, насамперед, у певній подвійності його правового статусу. Відповідно до цього, податковий агент є зобов'язаною стороною на одному рівні відносин представництва і виконує функції владної на іншому[44].

У законодавчій дефініції податковий агент зазначається щодо утримання податку з доходів, однак аналіз норм Податкового кодексу України, а також судової практики дозволяє стверджувати, що податкові агенти здійснюють нарахування та перерахунок податків не лише з доходів, виступаючи при цьому джерелом виплати, а й в інших випадках[35].

Варто відмітити, що функції податкового агента суб'єкт може виконувати лише за умови тісних грошових взаємовідносин.

Зокрема, чітке законодавче визначення «податковий агент» міститься в

Податковому кодексі України, що проаналізовано на рис. 1.2.

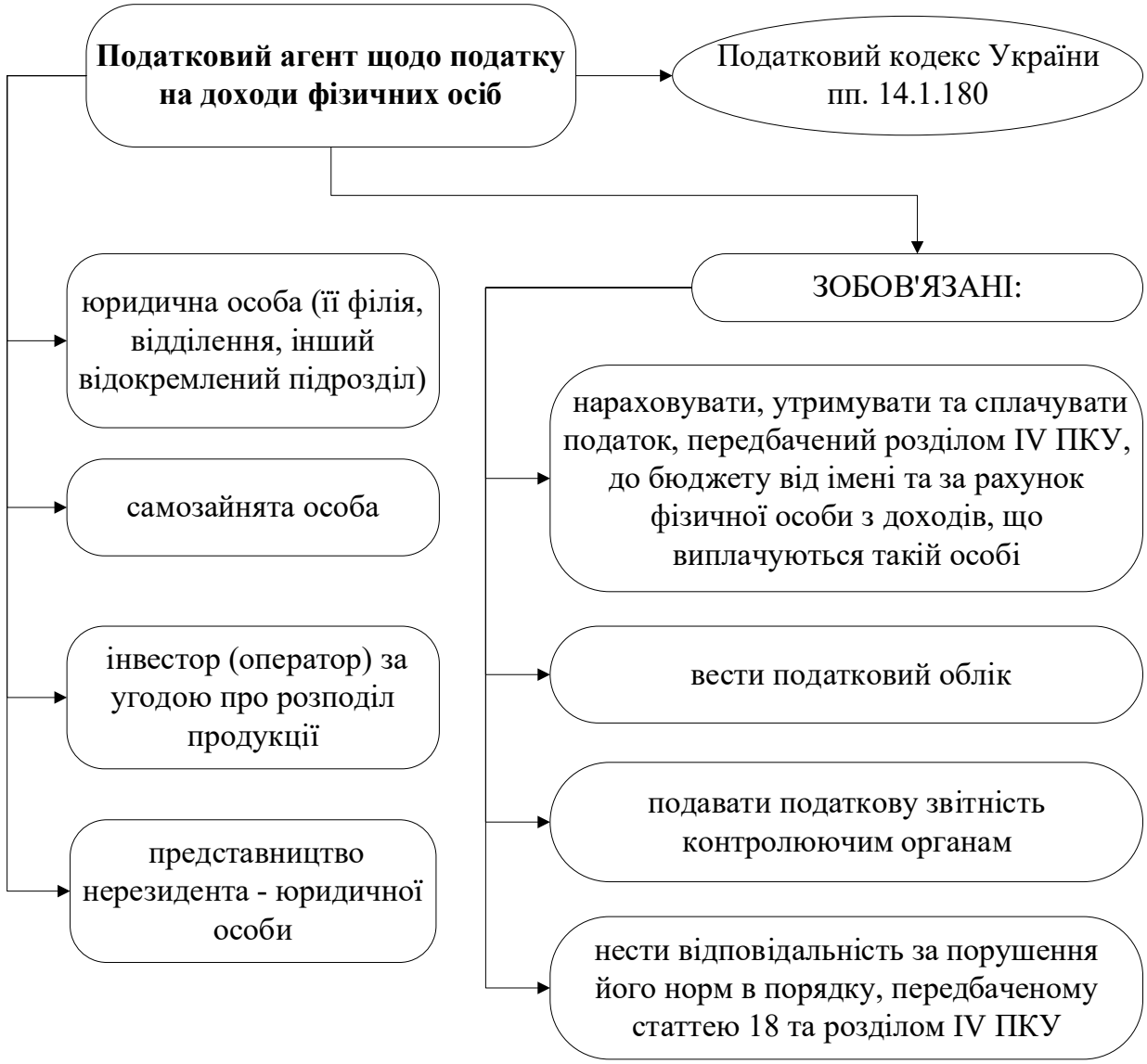

Рис. 1.2. Сутність податкового агента

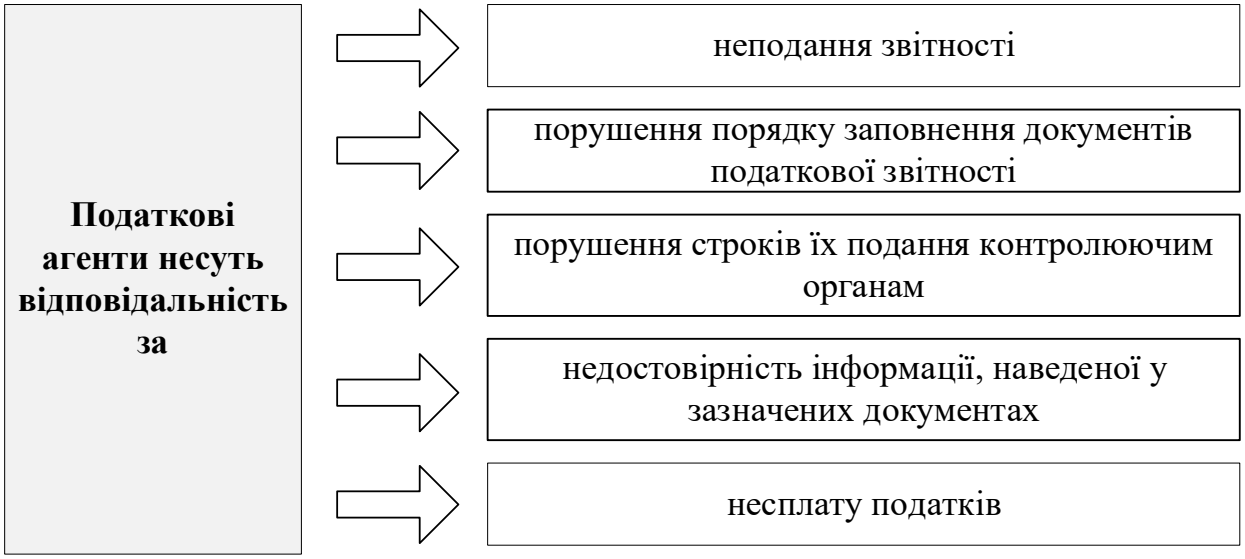
Джерело: складено автором за даними [27]

З рис. 1.2 видно, що ПКУ чітко розрізняє, хто може бути податковим агентом та які саме обов’язки на нього покладені в сфері оподаткування.

Так, права й обов’язки податкового агента, передбачені ПКУ, є основними складовими його правового статусу. Базою правового статусу податкового агента становлять його функції як особи, відповідальної у визначених випадках нараховувати, утримати та сплачувати податки. Треба відзначити, що його права та обов’язки прирівнюються до прав та обов’язків платника податків[27].

Обов’язки податкового агента мають імперативний характер. Особливістю є те, що податковий агент виконує ці обов’язки за власний рахунок[35].

Обов’язкові податкового агента безпосередньо пов’язані з відповідальністю за їх невиконання або недотримання, що наведено на рис. 1.3.

Податковий агент **звільняється від відповідальності**, якщо ненарахування, неутримання та/або неперерахування податку на доходи фізичних осіб самостійно виявляється податковим агентом при проведенні перерахунку цього податку, передбаченого ст. 169 ПКУ, та виправляється в наступних податкових періодах протягом податкового (звітного) року згідно з нормами Кодексу.

Рис. 1.3. Відповідальність податкового агента

Джерело: складено автором за даними [27]

Таким чином, права та обов’язки податкового агента, що становлять його правосуб’єктність, регулюються окремо, й саме на їх реалізацію спрямовані його дії. Здійснюючи ті чи інші дії, податковий агент хоч і пов’язує їх з відповідними обов’язками платника, якого представляє, але реалізує це в межах власної правосуб’єктності[44].

Правовий статус податкового агента характеризується певною подвійністю його представницьких функцій.

Отже, аналіз підходів до визначення «податковий агент» дає підстави

сформулювати ознаки податкового агента, що наведено на рис. 1.4.

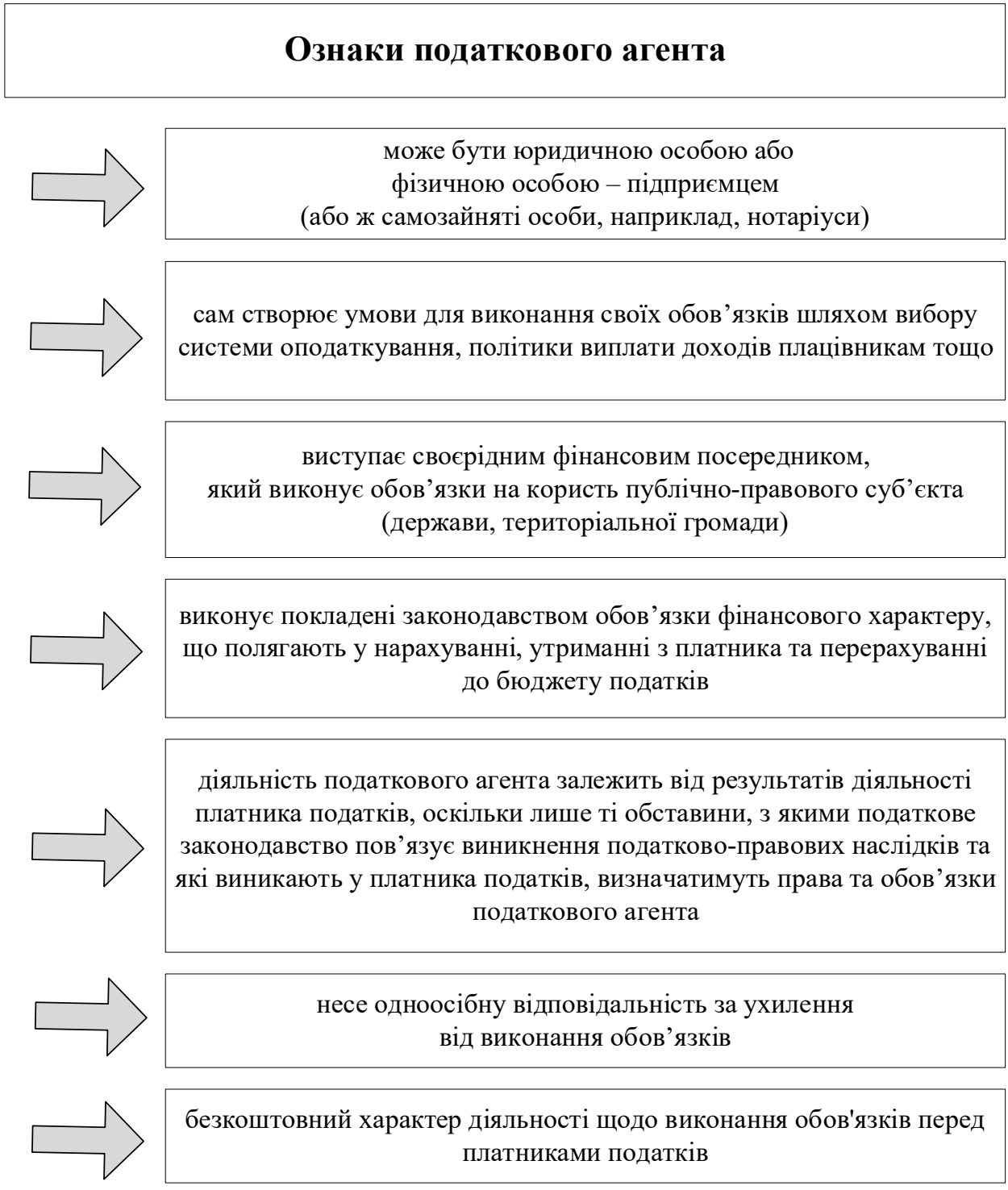

Рис. 1.4. Ознаки податкового агента

Джерело: складено автором за даними [35]

Відповідно до податкового законодавства виокремлено види податкових агентів за об'єктивною ознакою: роботодавці, орендарі, професійні торговці

цінними паперами, банки, страховики резиденти, адміністратори недержавних пенсійних фондів, фізичні особи – підприємці, нотаріуси, неприбуткові організації, товарні біржі[35].

Для фізичних осіб податковим агентом найчастіше виступають їхні роботодавці. О. Л. Ключник так і зазначає: «…Найбільш широко відомий приклад податкового агента – роботодавець стосовно найманого робітника (незалежно від того, юридична особа чи приватний підприємець виступає роботодавцем)» [10].

«Фізична особа – підприємець вважається податковим агентом працівника – фізичної особи, яка перебуває з нею у трудових, цивільно-правових відносинах, або будь-якої іншої фізичної особи щодо будь-яких оподатковуваних доходів, нарахованих (виплачених, наданих) на користь такої особи» (п. 177.7 ст. 177 ПКУ) [27].

Отже, фізична особа – підприємець, яка використовує найману працю, є податковим агентом своїх працівників щодо виплати заробітної плати й, відповідно, зобов'язана нараховувати (утримувати, перераховувати) податок із доходів фізичних осіб із доходів, які виплачуються найманим працівникам[35].

Таким чином, з огляду на наведене можна стверджувати, що особливістю правового статусу податкового агента є те, що це особа, яка володіє податковою дієздатністю та на виконання приписів податкового законодавства здійснює нарахування та утримання податків з об'єктів оподаткування, які мають визначені законом суб'єкти оподаткування[44].

Отже, податкові агенти виступають окремим видом суб'єктів податкових правовідносин, які сприяють сплаті податків, і кінцевою метою діяльності цих осіб є належне виконання податкового обов'язку і надходження сум податків до відповідних бюджетів[28].

1.2. Економічна сутність та фіскальне значення ПДФО

Оподаткування доходів є вагомим джерелом формування бюджетних ресурсів держави, а також важливим фінансовим важелем соціально-економічних процесів, оскільки впливає на обсяг і структуру доходів платників, рівень їх заощаджень, активність інвестиційної діяльності,процеси нагромадження капіталу, визначаючи обсяги сукупного споживання та інші чинники стабільності та розвитку суспільства.

Оподаткування доходів фізичних осіб країни входить до фінансового механізму держави. Адже, з однієї сторони, відбувається перерозподіл доходів фізичних осіб, а з іншої, реалізується економічна доктрина щодо рівня добробуту різних верств населення та формується фінансова база держави.

Професори Л.П. Сідельникова та О.Є. Найденко висвітлюють проблему реалізації принципу соціальної справедливості в оподаткуванні [33], а професор І.Я. Чугунов у своїх працях розглядає ПДФО як один із інструментів державного регулювання економічних процесів держави [40]. Методологія та практика оподаткування доходів населення ґрунтовно висвітлена у статтях та монографії К.І. Швабія [41].

Порядок нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО) вУкраїні регулюється розділом IV ПКУ[28]. Механізм нарахування і стягнення податку на доходи фізичних осіб повинен базуватися на складових елементах системи оподаткування та чинному податковому законодавстві. Основні елементи податку на доходи фізичних осіб представлено на рис. 1.5.

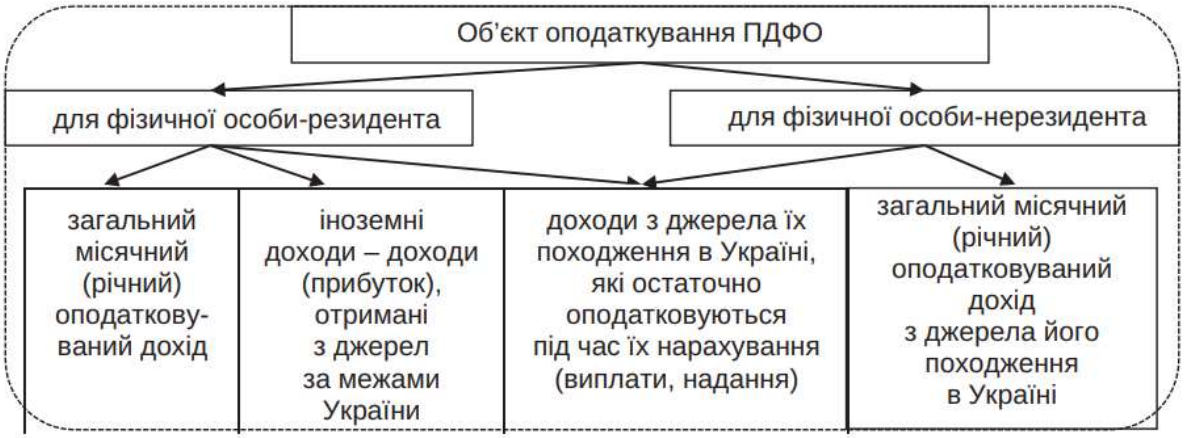

Рис. 1.5. Основні елементи податку на доходи фізичних осіб

Джерело: [34]

ПДФО має на меті соціальну справедливість податкової систем, адже ставить рівень оподаткування в пряму залежність від обсягів доходу платника [34]. Виходячи з вищесказаного зрозуміло, що ПДФО виконує фіскальну та регулюючу функції.

Наразі ПДФО відіграє вагому роль у формуванні бюджетних ресурсів держави, причому його фіскальне значення в період активізації суспільно-політичних, законодавчих та інституційних змін поступово зростає (рис. 1.6).

Рис. 1.6. Фіскальне значення ПДФО в Україні, %

Джерело [1, 7]

Так, «якщо у 2014-2016 роках надходження цього податку становили трохи менше п’ятої частини податкових надходжень зведеного бюджету, то надалі спостерігаємо щорічне поступове зростання його питомої ваги з 20,6% у 2017 році до 23,9% у 2020 році. У 2021 році номінальні надходження ПДФО до бюджетів всіх рівнів збільшилися на 18,4%, разом з тим, відбулося вдвічі потужніше зростання мобілізованих обсягів податку на прибуток підприємств (на +38,3%) та податку на додану вартість (на +33,9%), що перерозподілило структуру податкових надходжень зведеного бюджету на користь цих двох податків. Питома вага ПДФО у 2021 році становила 22,1%»[34].

Кардинально ситуація змінилася у 2022 році. Вагоме зростання обсягів надходжень ПДФО на 20,5% на тлі скорочення обсягів інших основних бюджетоутворюючих податків в умовах воєнного стану підвищило частку цього податку у загальному обсязі податкових ресурсів держави до 28,8%. Тобто минулого року третину мобілізованих до бюджетів всіх рівнів податків і зборів складав ПДФО. Зазначене стало наслідком суттєвого збільшення через військову агресію російської федерації грошових виплат військовим — на 92,4 млрд. грн. порівняно з попереднім роком[34].

Фіскальне значення ПДФО у формування дохідної частини місцевих бюджетів, частка якого з кожним роком збільшується (див. рис. 1.7). Так у 2022 р. частка ПДФО збільшилася на 12,49% порівняно з 2021 р.[15]

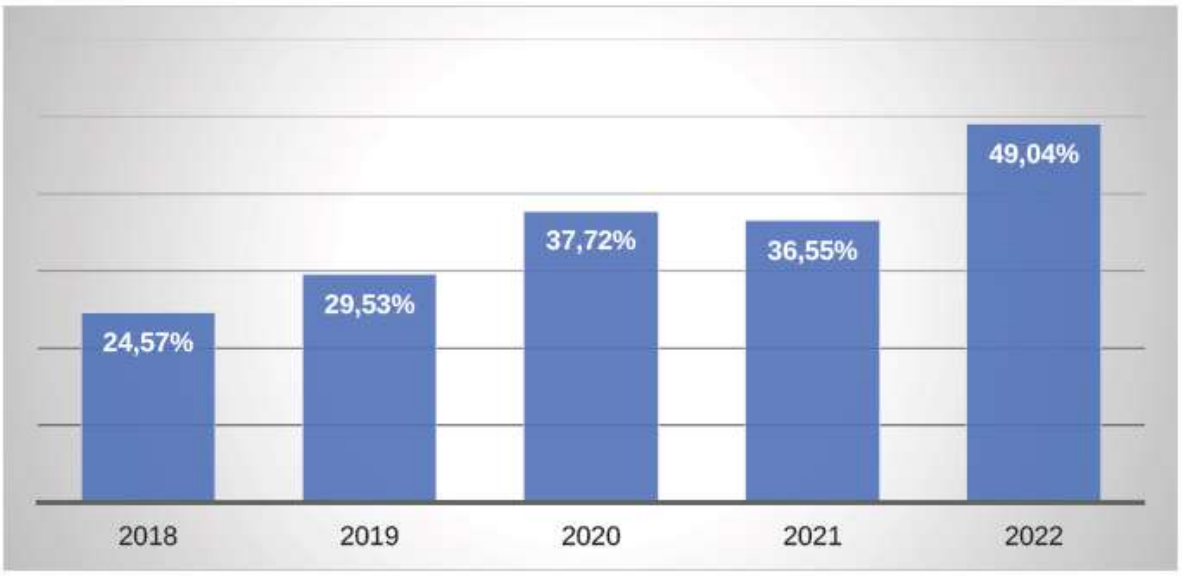

Рис. 1.7. Частка ПДФО у місцевих бюджетах за 2018-2022 рр., %

Джерело [15]

Вивчаючи основні складові ПДФО (рис. 1.8) в місцевих бюджетах за 2018-2022 рр., спостерігаємо, що доходи у вигляді заробітної плати займають левову частку. У 2018-2021 рр., питома вага даної складової зберігалася на рівні 84% від загального обсягу ПДФО[15].

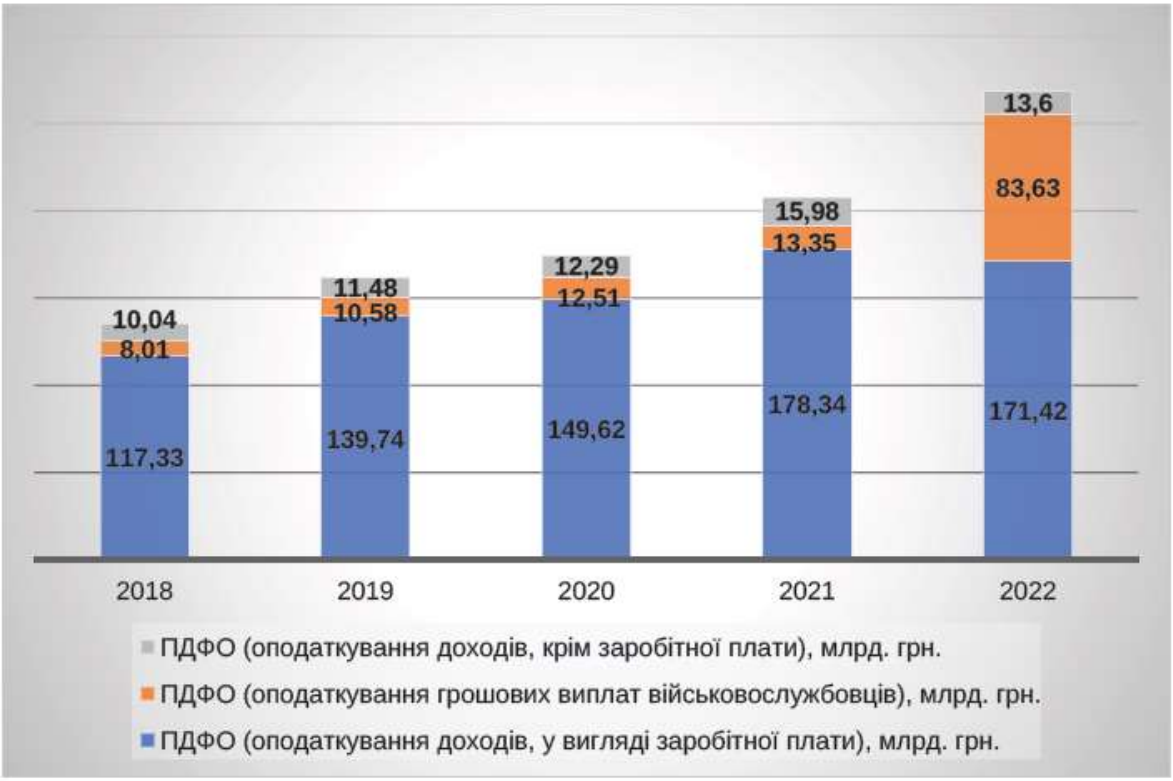

Рис. 1.8. Структура ПДФО в доходах місцевих бюджетах за 2018-2022 рр., млрд. грн.

Джерело [7]

З рис. 1.8 видно, що питома вага «військового ПДФО» у доходах місцевих бюджетів за 2022 р. зросла до рекордних 20%, порівняно із 3% у дохідній частині 2021 року. Профіцит місцевих бюджетів за підсумками 2022 року склав 12,8%, а саме 70,8 млрд. грн., що є незвичним показником. Для значної кількості громад у 2022 році надходження «військового» ПДФО покращило загальне становище дохідної частини місцевих бюджетів, а для деяких взагалі чи не єдиним джерелом фінансового підґрунтя територіальної громади[15].

В цьому контексті наведемо структуру доходів населення України за видами оподатковуваних доходів у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Структура податку на доходи фізичних осіб у Зведеному бюджеті України за джерелами виплат, %

Джерела виплат	**2014 рік**	**2015 рік**	**2016 рік**	**2017 рік**	**2018 рік**	**2019 рік**	**2020 рік**	**2021 рік**	**2022 рік**
Заробітна плата	82,4	75,2	77,6	81,9	83,0	82,6	82,5	83,2	63,7
Грошове забезпечення військовослуж - бовців	4,5	5,2	6,5	5,7	5,5	6,1	6,7	6,1	28,9
Заробітна плата шахтарів-працівників	1,7	0,6	-	-	-	-	-	-	-
Доходи інші, ніж заробітна плата	11,4	19,1	7,2	6,7	6,9	6,6	6,7	7,3	5,0
За результатами річного декларування	-	-	2,4	2,1	2,1	2,5	2,1	2,2	1,6
Доходи у вигляді процентів	-	--	6,0	3,5	2,5	2,2	2,0	1,2	0,8
Пенсійні виплати	-	-	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	-	-
Разом ПДФО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело [7]

Як бачимо з таблиці 1.1, найбільшим джерелом нарахування та сплати ПДФО до бюджету є заробітна плата. Її питома вага впродовж 2014–2021 років коливалася в межах 75,2–84,2%; разом з тим, суттєво знизилася у 2022 році внаслідок, з одного боку, масової вимушеної міграції населення з одночасною втратою робочих місць, зростання рівня безробіття, призупинення діяльності значної кількості господарюючих суб'єктів, руйнування підприємств через російські обстріли або віджимання бізнесу російськими окупантами на тимчасово окупованих територіях; з іншого, – значного зростання обсягів грошового забезпечення військовослужбовців в умовах ведення ними активних бойових дій, спрямованих на захист країни[34].

Зазначене пояснюється тим, що саме заробітна плата стабільно оподатковується найвищою ставкою (18%), і її фіскальний потенціал знижується лише через механізм надання податкової соціальної пільги, яким регулюється оподаткування доходів малозабезпечених верств населення.

1.3 Організація консультаційних послуг суб'єктами податкового консультування

Податкові консультації податковим органом

В процесі організації консультаційної роботи в органах ДПС основна увага приділяється тому, що платник податків може звернутись до податкового органу за отриманням податкової консультації. Види податкових консультацій з боку фіскальних органів наведено на рис. 1.9 [27].

Рис. 1.9. Види податкових консультацій фіскальними органами

Джерело: складено автором за даними [27]

У свою чергу індивідуальні податкові консультації, відповідно до п. 52.4 ст. 52 ПКУ, надаються в таких формах [22]:

– *в усній формі* – контролюючим органом, визначеним пп. 41.1.1 ПКУ, а також державними податковими інспекціями;

– *у паперовій та електронній формах* – контролюючим органом,

визначеним пп. 41.1.1 ПКУ, крім державних податкових інспекцій[27].

Контролюючими органами відповідно до пп. 41.1.1 п. 41.1 ст. 41 ПКУ, зокрема, є податкові органи (центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, його територіальні органи) – щодо дотримання законодавства з питань оподаткування (крім випадків, визначених пп. 41.1.2 п. 41.1 ст. 41 ПКУ), а також щодо дотримання іншого законодавства, контроль за виконанням якого покладено на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, чи його територіальні органи[27].

Таблиця 1.2

Процес надання індивідуальних податкових консультацій електронній чи паперовій формі

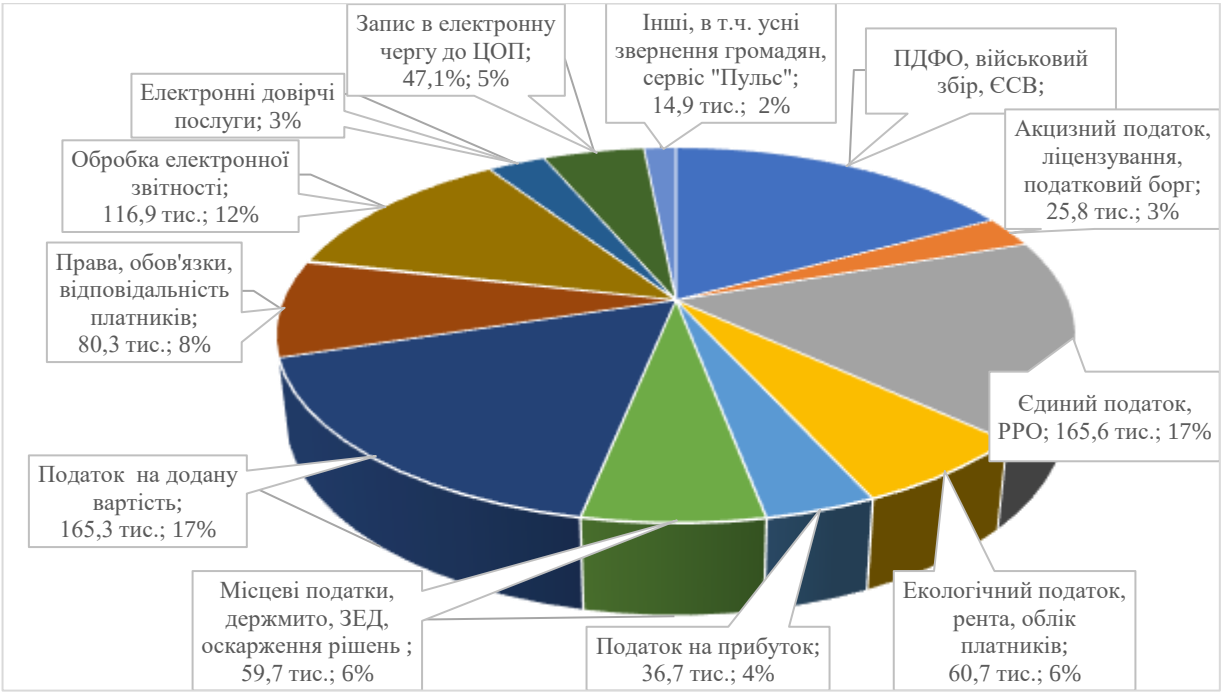
Стадія	**Визначена послідовність робіт**	**Відповідальний виконавець**	**Терміни**
Організаційно-підготовча	1. Звернення платників податків на отримання індивідуальної податкової консультації (в електронній чи паперовій формі)	Платник податків	
	2. Отримання та розгляд Звернення платників по- датків на отримання індивідуальної податкової консультації (в електронній чи паперовій формі)	Територіальний орган ДПСУ	У день отримання звернення
Дослідження	3. Формування та надсилання до ДПСУ індивідуальної податкової консультації	Територіальний орган ДПСУ	протягом 15 календарних днів, що настають за днем отримання звернення платника податків
	4. Повідомлення платника податків про надсилання до ДПСУ індивідуальної податкової консультації	Територіальний орган ДПСУ	На дату надсилання податкової консультації до ДПСУ
	5. Прийняття рішення про продовження строку розгляду звернення на отримання індивідуальної податкової консультації понад 25-денний строк, але не більше 15 календарних днів	Уповноважена особа ДПСУ	
	6. Письмове повідомлення платника податків у паперовій або електронній фор- мі про продовження строку розгляду звернення на отримання індивідуальної податкової консультації	Уповноважена особа ДПСУ	до закінчення 25 календарних днів, що настають за днем отримання звернення

	7. Розгляд питання про внесення (відмову у внесенні) відомостей про консультацію до єдиного реєстру індивідуальних податкових консультацій	ДПСУ	протягом 15 календарних днів, що настають за днем отримання такої консультації, але не більше 40 календарних днів, що настають за днем отримання контролюючим органом звернення платників податків
Завершальна (результативна)	8. Повідомлення контролюючого органу та платника податків щодо прийняття рішення про внесення (відмову у внесенні) відомостей про консультацію до єдиного реєстру індивідуальних податкових консультацій	ДПСУ	протягом одного робочого дня з моменту прийняття рішення
	9. Надання індивідуальної податкової консультації платнику податків	Контролюючий орган, ДПСУ	протягом 25 календарних днів, що настають за днем отримання звернення (строк може бути продовжений не більше ніж на 15 календарних днів)
	10. Розміщення на офіційному вебсайті ДПСУ індивідуальної податкової консультації	ДПСУ	

Джерело [22]

За інформацією загальнодоступного інформаційно-довідкового ресурсу ДПС України тематика звернень до контакт-центру ДПС у січні-листопаді 2024 року складала відсоткове відношення, що зображено на рис. 1.10.

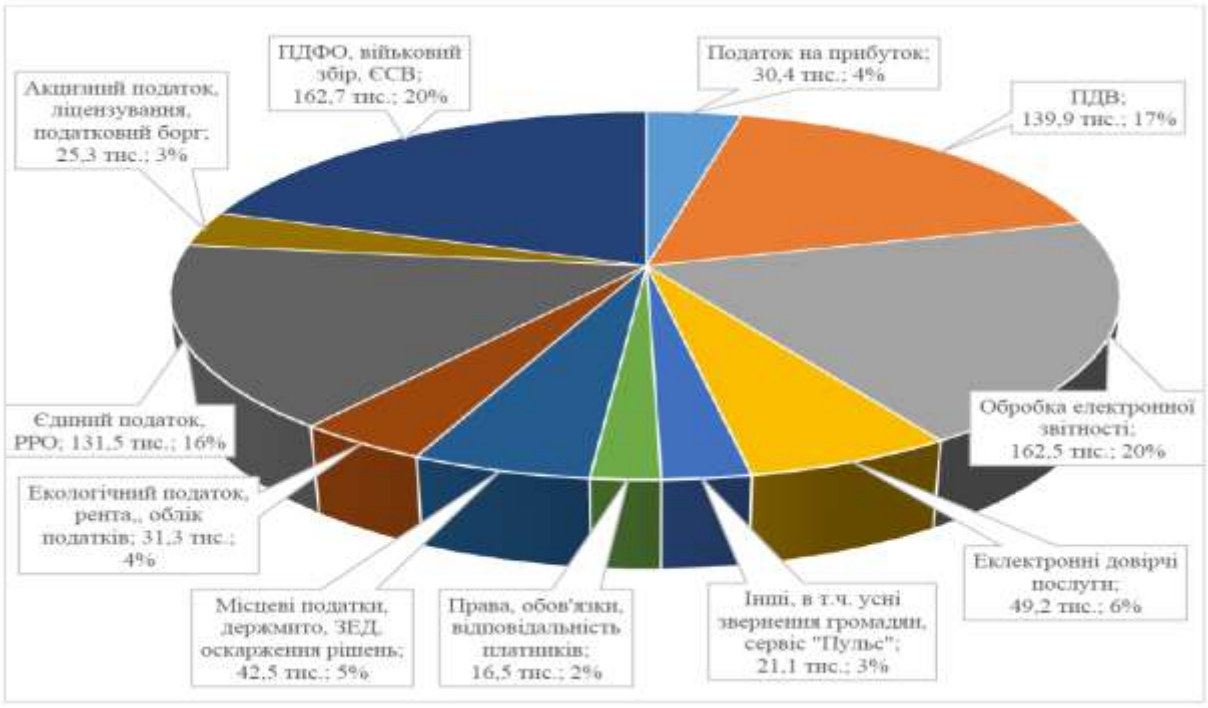
За наведених на рис. 1.10-1.11 даних статистикою кількісних показників звернень до контакт-центру ДПС питання ПДФО, військового збору, ЄСВ посідають 2-3 місце серед усіх інших. Зокрема, у 2024 році зазначені питання складають 17 % від усіх звернень. Наприклад, у 2021 році – 20 % від усіх звернень. Водночас, кількісне відношення майже однакове: у 2024 році – 163,8 тис.; у 2021 році – 162,7 тис. звернень.

усього – 965,3 тис. звернень

Рис. 1.10. Тематика звернень до контакт-центру ДПС
у січні-листопаді 2024 року

Джерело [6]

усього – 812,9 тис. звернень

Рис. 1.11. Тематика звернень до контакт-центру ДПС
у січні-жовтні 2021 року

Джерело [22]

Податкові консультації суб'єктами незалежного податкового консультування

Незалежний податковий консультант виступає у ролі кваліфікованого посередника між податковим органом та платником податків. На відміну від надання податкових консультацій органами ДПС України перелік послуг при незалежному податковому консультуванні значно ширший, що включає наступне[22]:

- роз'яснення податкового законодавства,
- податкове планування;
- комплексне податкове обслуговування клієнтів, що включає ведення бухгалтерського (податкового) обліку, представництво інтересів клієнта у податкових, судових та правоохоронних органах.

Іншими словами, податкові консультанти пропонують своїм клієнтам (платникам податків) послуги, що допомагають їм своєчасно й якісно виконати податкові обов'язки.

«Незалежне податкове консультування можна визначити як вид підприємницької діяльності з надання замовнику (особі, що консультується) на платній основі послуг, що сприяють належному виконанню платниками податків податкових обов'язків»[22].

Особами, які професійно надають послуги податкового консультування, можуть бути не тільки консультанти з податків і зборів, а і юристи, професійні бухгалтери, аудитори, що володіють необхідними юридичними і економічними знаннями[22].

Суб'єктами зовнішнього незалежного податкового консультування можуть бути як юридичні особи (аудиторські, консалтингові, юридичні та інші фірми), так і фізичні особи, що провадять незалежну професійну діяльність або ж зареєстровані підприємцями. Особливістю професійної діяльності таких суб'єктів є саморегулювання, однак це законодавчо не встановлено[22].

На рис. 1.12 наведено види консультаційних послуг, що можуть

надаватися незалежними податковими консультантами.

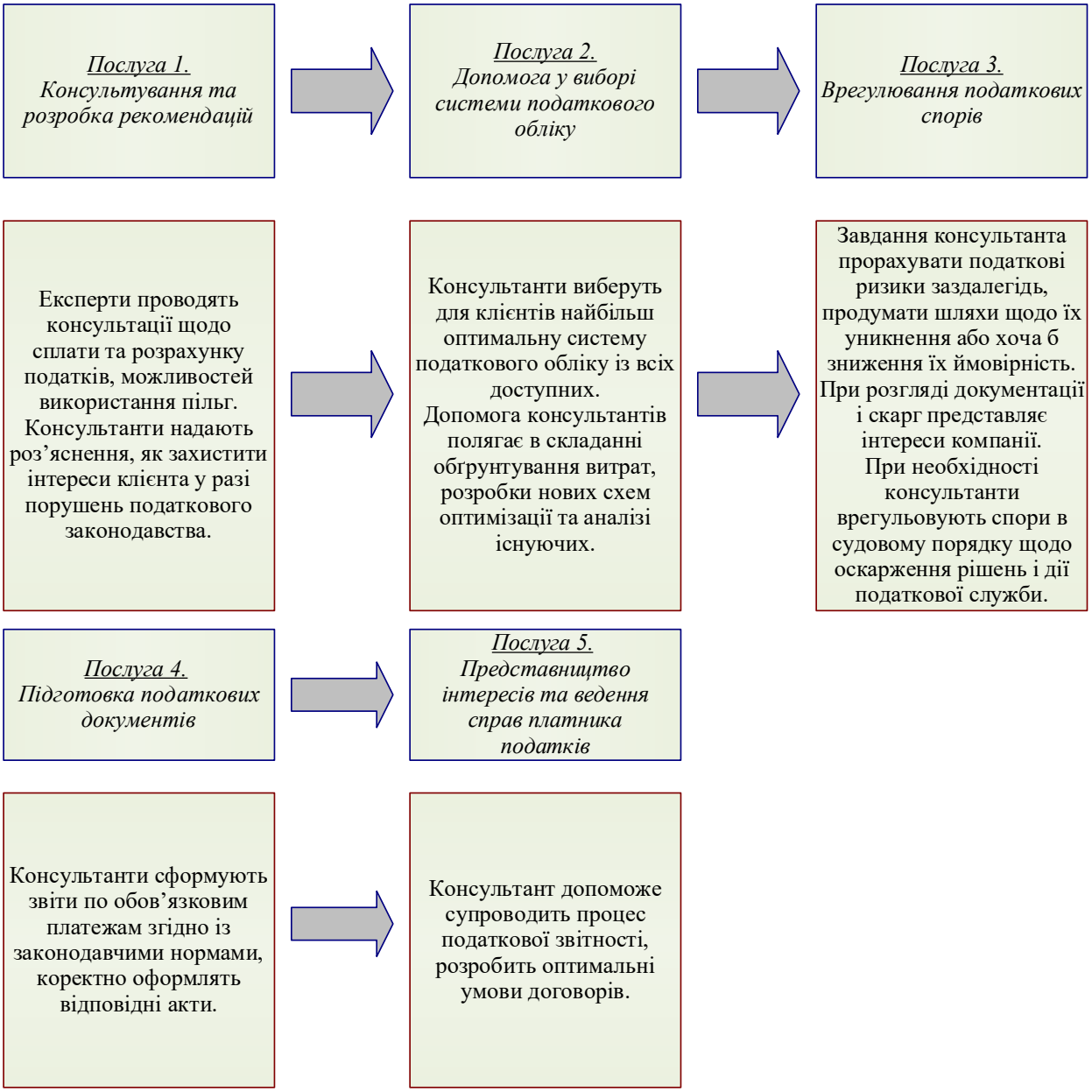

Рис. 1.12. Види консультаційних послуг незалежними податковими консультантами

Джерело: складено автором за даними [22]

Основною проблемою залишається відсутність затвердженого Закону України «Про податкове консультування в Україні». Як наслідок, відсутні стандарти, які б встановлювали певні правила, принципи, процедури, норми незалежного податкового консультування, вимоги до податкових консультантів та ін.[22].

Однак не можна стверджувати, що відсутність закону, який регулює

податкове законодавство, призводить до хаосу. Багато організаційних та методичних питань врегульовуються цивільним законодавством. Наприклад, процедура заключення договору з надання послуг податкового консультування шляхом використання договору про надання послуг. Відповідно до Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) за договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором[38].

Водночас, глава 63 Цивільного кодексу України не містить спеціальних положень про істотні умови договору про надання послуг, зокрема консультаційних[38].

З урахуванням загальних положень цивільного законодавства та особливостей договору про надання консультаційних послуг, його істотними умовами повинні бути: предмет договору про надання консультаційних послуг, строк договору про надання консультаційних послуг та ціна консультаційних послуг.

Важливо також розуміти, що договір може бути на одноразову консультацію, абонентський чи проєктний договір.

Взаємини між клієнтом та консультантом (консалтинговою фірмою) можуть бути оформлені за допомогою одним з таких договорів:

договір на разову консультацію, предметом якого може бути чітко визначено зміст консультації, тобто, яку проблему (питання) хоче обговорити клієнт[22];

абонентський договір – це тривалий договір, коли, крім разових консультаційних послуг, консультант (консалтингова фірма) може взяти на себе такі види послуг, як обслуговування клієнтів на різноманітних умовах, ведення справ платника податків, пов'язаних з оподаткуванням, податкове

представництво тощо. Цей договір укладається на певний період часу, впродовж якого клієнт, як правило, може отримувати усні та письмові консультації, зокрема й по телефону, а також отримувати письмові роз'яснення щодо поставлених у письмовому вигляді питань[22];

проєктний договір укладають на консультаційний проєкт (обмежений у часі цілеспрямований комплекс заходів, яких вживає консультант (консалтингова фірма) на встановлених договором умовах для вирішення проблем клієнта)[22].

Висновки до першого розділу

Загалом, теоретичні засади консультування спрямовані на забезпечення правової, фінансової та організаційної підтримки податкових агентів для їхньої ефективної роботи у сфері адміністрування податку на доходи фізичних осіб.

Консультування податкових агентів у сфері обліку нарахування та сплати ПДФО передбачає: надання правових, бухгалтерських і організаційних роз'яснень; допомогу в мінімізації податкових ризиків; використання законних механізмів оптимізації податкового навантаження; адаптацію сучасних цифрових технологій для автоматизації процесів.

РОЗДІЛ 2. КОНСУЛЬТУВАННЯ ПОДАТКОВИХ АГЕНТІВ ЩОДО ПДФО: МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА МЕТОДИ ОПТИМІЗАЦІЇ

2.1. Методика обліку нарахування та сплати ПДФО

Відповідно до податкового законодавства базу нарахування ПДФО можна поділити на доходи у вигляді заробітної платита додаткові блага. Механізми визначення податку будуть різнитися в залежності від бази[20].

Незалежно від форми отримання доходу, з його вартості необхідно утримувати ПДФО[25].

Виплата заробітної плати здійснюється шляхом перерахунку грошових коштів на особисті карткові рахунки працівників підприємства. Для виконання цієї операції бухгалтер підприємства виконує певні бухгалтерські процедури. Поєднавши два компонента системи обліку заробітної плати – нарахування виплат працівникам і виплату заробітної плати – на рис. 2.1 наведено послідовність бухгалтерських процедур для здійснення облікових операцій на підприємстві[25].

<table>
<tr><td colspan="5">Отримання первинних, розпорядчих, інших документів для нарахування виплат працівникам</td></tr>
<tr><td colspan="2">Табелі використання робочого часу
До табелю додаються для робітників з нормованим робочим днем – список осіб, які працювали в надурочний час; інші документи</td><td>Накази про надання відпустки, премії, матеріальної допомоги</td><td>Листок непрацездатності</td><td>Інші</td></tr>
<tr><td colspan="5">Бухгалтерські процедури для нарахування виплат працівникам</td></tr>
<tr><td colspan="5">Нарахування заробітної плати за першу половину місяця</td></tr>
<tr><td>Розрахунок суми авансу</td><td>Визначення бази для утримання ПДФО, військового збору, нарахування ЄСВ</td><td>Визначення суми ПДФО, військового збору, ЄСВ</td><td>Оформлення платіжного доручення на перерахунок нарахованого ЄСВ до бюджету</td><td>Оформлення платіжної відомості для передачі в банк</td></tr>
<tr><td colspan="5">Нарахування заробітної плати за місяць</td></tr>
<tr><td colspan="3">Нарахування виплат в аналітичному обліку:
- особовий рахунок типової форми № П-6;
- інші форми аналітичного обліку</td><td colspan="2">Оформлення розрахункової відомості типової форми № П-7</td></tr>
</table>

Бухгалтерські процедури для виплати працівникам заробітної плати та інших виплат		
Оформлення платіжних доручень для перерахунку нарахованого ЄСВ та утримань із заробітної плати до бюджету та інших відповідних органів	Оформлення платіжної відомості	Отримання виписки банку

Рис. 2.1. Послідовність бухгалтерських процедур для здійснення облікових операцій по нарахуванню та утримання із заробітної плати

Джерело [25]

Утримання із заробітної плати на підприємстві – це ті суми, на які зменшується сума заробітної плати при її виплаті. До них належать:

- податок на доходи фізичних осіб (ПДФО);
- військовий збір (ВЗ);
- необов'язкові утримання (аліменти, компенсація за нанесені підприємству збитки, добровільні відрахування до недержавних пенсійних фондів тощо)[25].

ПДФО на підприємстві утримується із заробітної плати та прирівняних до неї виплат (наприклад, лікарняних) за ставкою 18%. У загальному вигляді утримання ПДФО відбувається за формулою:

$$ПДФО = ЗП \times 18\% \div 100\% \text{ [20]}$$

Однак, якщо працівник має право на податкову соціальну пільгу (ПСП), то формула дещо змінюється, що спричиняє зменшення ПДФО, де ПСП – це та сума, яка зменшує базу оподаткування ПДФО при нарахуванні заробітної плати:

$$ПДФО = (ЗП – ПСП) \times 18\% \div 100\% \text{ [20]}$$

ПСП встановлюється у розмірі, що дорівнює 50% розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року[20].

При розрахунку ПДФО та використанні ПСП на підприємстві бухгалтер керується нормами ПКУ, відповідно до яких працівник має право на ПСП тоді, коли зарплата працівнику за місяць не перевищує суми, що дорівнює розміру

місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 грн. [25]

Шляхи відображення нарахувань та утримань на рахунках бухгалтерського обліку наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Бухгалтерський облік нарахуваннь і утриманнь з доходів фізичних осіб

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	Нараховано дохід працівникові (зарплата, відпускні, матдопомога)	93	661	12000
2	Нараховано ЄСВ (12000 грн. х 22 % : 100 %)	93	651	2640
3	Утримано ПДФО (12000 грн. х 18 % : 100 %)	661	641/ПДФО	2160
4	Утримано ВЗ (12000 грн. х 1,5 % : 100 %)	661	642/ВЗ	180
5	Перераховано ЄСВ	651	311	2640
6	Перераховано ПДФО	641/ПДФО	311	2160
7	Перераховано ВЗ	642/ВЗ	311	180
8	Виплачено дохід працівникові (12000 - 2160 - 180)	661	301 (311)	9660

Джерело [25]

Особи, які відповідно до ПКУ мають статус податкових агентів зобов'язані подавати у строки, встановлені ПКУ для податкового кварталу, податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску (з розбивкою по місяцях звітного кварталу), до контролюючого органу за основним місцем обліку[27].

Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) та Порядок заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку затверджені наказом Мінфіну від 13.01.2015 р. № 4[14].

Звітність за формою № 1ДФ - чи не найпоширеніша форма звіту з усіх існуючих, адже її щокварталу складають та подають усі без виключення суб'єкти господарювання (юрособи та ФОПи), котрі мають найманих працівників або виплачують доходи фізичним особам[14].

Додаток 4 (4ДФ) «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору» об'єднаного звіту нагадує форму № 1ДФ. Разом з тим, у цьому додатку передбачили персоніфіковане відображення не тільки сум ПДФО, а й військового збору[6].

Форма № 4 ДФ, або податковий розрахунок — це документ, у якому вказують суми нарахованого (виплаченого) доходу платникам податків — фізичним особам та величину утриманого з їх доходу податку[14].

Він має два розділи: перший містить інформацію щодо нарахованого доходу і суми утриманого з них податку, другий - оподаткування процентів, виграшів у лотерею та військовий збір[14].

Отже, для звітування сум нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб призначений Додаток 4 ДФ, який складається податковими агентами у певній послідовності[25].

На практичному досвіді визначено перелік найчастіших порушень під час проведення операцій розрахунків з ПДФО, що наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Перелік найчастіших порушень під час проведення операцій розрахунків з податку на доходи фізичних осіб

Часті помилки	**Характеристика**
Помилки при нарахуванні доходу	арифметичні помилки при розрахунках основної та додаткової заробітної плати; помилки при нарахуваннях за невідпрацьований час та на допомогу у зв’язку з непрацездатністю; невідповідність суми винагороди умовам цивільно-правових договорів; неврахування доходів від авторських робіт; заниження або завищення розміру доходів від орендних (суборендних) операцій; арифметичні помилки або неврахування доходів від виграшів, призів, рекламних акцій; неврахування доходів від надмірно витрачених коштів на відрядження та не повернутих вчасно; неправильне

	застосування (або незастосування) коефіцієнта при розрахунку доходів у будь-якій негрошовій формі тощо.
Помилки при розрахунках податкових соціальних пільг	нарахування пільг за відсутності документів, що підтверджують право на отримання пільги; неврахування умов ст. 169 Податкового Кодексу України[]; арифметичні помилки у застосуванні розміру пільги; відсутність перерахунку податку при звільненні та в кінці звітного року тощо.
Помилки при визначенні бази оподаткування та при утриманні податку на доходи:	зменшення доходу на суму єдиного соціального внеску на загальну суму доходу або на інші доходи (окрім заробітної плати).
Помилки при застосуванні ставки податку	помилка при визначенні ставки податку за різними видами доходів.
Помилки при складанніформи № 1ДФ	неврахування всіх доходів окремого платника податку; невідображення доходів, сплачених приватнимпідприємцям; арифметичні невідповідності у показниках форми між нарахованим та сплаченим податком, неправильне визначення або відображення ознаки доходу та податкової пільги, помилка у податкових номерах тощо.

Джерело [44]

Отже, кожен податковий агент має бути уважним при заповненні розглянутого звіту, аби запобігти подальших штрафів.

2.2. Методи податкової оптимізації при нарахуванні та сплати ПДФО

Процес оптимізації податкового навантаження передбачає застосування платником податків чинних фіскальних інструментів, а також інших законних методів зменшення обсягу податкових платежів, із яких платник податків вибирає найбільш досконалі[45].

Кожен платник податків має право використовувати дозволені законом засоби та прийоми для максимального зменшення свого податкового зобов’язання[46].

Високе податкове навантаження на фонд оплати праці обґрунтовує необхідність застосування різних методів податкової оптимізації задля зменшення розмірів ПДФО із заробітної плати, що сплачується суб’єктом підприємницької діяльності[45].

Другою великою проблемою, пов'язаною з податками на заробітну плату, є важкий адміністративний тягар, який повинні нести як роботодавці, так і держава. Отже, згідно з вищезгаданим дослідженням, в Україні час на управління бізнесом становить 327,5 години (з них 92 год на управління податком на працю). У регіоні Центральної Азії та Східної Європи (включно з Україною) цей показник становить у середньому 219 год., а в країнах ЄС – 161 год. [40]

Методи оптимізації витрат суб'єкта підприємницької діяльності на заробітну плату та інші виплати, пов'язані з оформленням працівника узагальнено на рис.2.2.

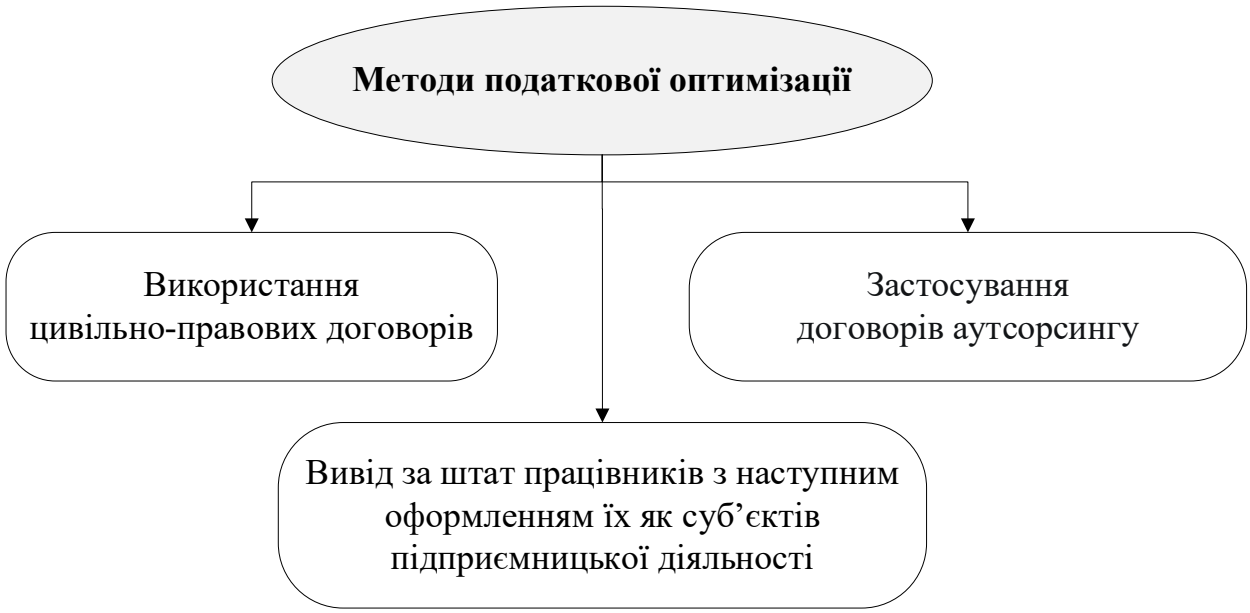

Рис. 2.2. Методи податкової оптимізації для зменшення нарахування ПДФО

Джерело: складено автором за даними [45]

Великого значення в процесі оптимізації податкового навантаження на оплату праці набувають характер виплати заробітної плати і вибір форм відносин із працівниками.

Розглянемо детальніше види відносин підприємства із працівниками.

При нарахуванні та виплаті заробітної плати *штатного працівника чи сумісника (перший тип трудових відносин)* підприємство зобов'язане:

- нарахувати єдиний соціальний внесок 22 %;
- утримати із заробітної плати працівника податок на доходи фізичних

осіб 18 %;

– утримати військовий збір 5 %.

Усі нарахування і утримання, платниками яких є як працедавець, так і працівник, до бюджету переказує підприємство, яке виплачує заробітну плату, тобто виконує функцію податкового агента[46].

Ще одним видом відносин із працівником є *цивільно-правові договори* (далі – ЦПД), що відносять до фонду оплати праці (підприємство самостійно нараховує і сплачує усі податкові платежі і внески). Базою для нарахувань ЄСВ і утримань ПДФО та військового збору є сума винагороди фізичним особам за виконання робіт (надання послуг) за ЦПД[3].

Ще одним видом відносин із фізичною особою (працівником) що дає змогу оптимізувати податкове навантаження на оплату праці є *вивід за штат працівників з наступним оформленням їх як суб'єктів підприємницької діяльності.* При цьому варіанті працівник підприємства переходить на спрощену систему оподаткування (третя група платників єдиного податку), надає послуги підприємству та отримує «заробітну плату» у вигляді доходів і сплачує єдиний податок від доходів та нарахований єдиний соціальний внесок (22 %)[42].

Перша та друга група платників єдиного податку не мають права надавати послуги юридичним та фізичним особам на загальній системі оподаткування, а лише платникам єдиного податку та населенню[45].

До третьої групи платників єдиного податку відносять фізичних осіб – підприємці, які працюють з підприємцями та юридичними особами будь – якої системи оподаткування, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 5 млн. грн. [45]

За розрахунками податкової служби, з 1,5 млн ФОПів, які використовують спрощену систему оподаткування, лише 10% або 150 тис. з них є малими підприємствами. Решта 90% ФОП спрощеної системи

оподаткування – це наймані працівники підприємств за наведеним механізмом оптимізації[42].

Порівняння податкового навантаження на доходи (заробітну плату) при виборі виду відносин (трудових, цивільно-правових та господарських) із фізичною особою (працівником) наведено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Податкове навантаження на доходи (заробітну плату) при виборі виду відносин із фізичною особою (працівником)

Вид відносин із працівником	Витрати (в.т.ч податкові), грн.	Дохід (зарплата) до видачі, грн.	Разом витрат, грн.	Податкове навантаження,% (гр.2/гр.3)
Трудові (працівник оформлений як штатний працівник або сумісник)	5155,28 (нарахування ЄСВ, утримання військового збору та ПДФО)	10000	15155,28	52
Цивільно-правові договори, що відносять до фонду оплати праці (підприємство самостійно нараховує і сплачує усі податкові платежі і внески)	5155,28 (нарахування ЄСВ, утримання військового збору та ПДФО)	10000	15155,28	52
Цивільно-правові договори (оформлення працівника як суб'єкта підприємницької діяльності, платника єдиного податку)	819,06 (ЄСВ, єдиний податок третя група платників єдиного податку (ставка 5%) – 569,42)	10000	11388,48	14
Господарські (Аутсорсинг (аутстафінг))	3300 (податки, послуги аутсорсингу)	10000	13300	33

Джерело [4]

Таким чином, щоб виплатити працівнику, наприклад, 10000 грн. заробітної плати, підприємству необхідно сплатити податків та внесків до бюджету на суму 5155,28 грн. Виходячи з даних наведених у табл. 2.11 податкове навантаження щодо виплаченої заробітної плати становитиме 52 %. Теж саме податкове навантаження виникає при цивільно-правовому договорі, що відносять до фонду оплати праці[4].

Виходячи з даних табл. 2.3, при оформленні фізичної особи (працівника), як суб'єкта підприємницької діяльності – платника єдиного

податку виникає найменше податкове навантаження та становить 14 %[3].

Ще одним видом відносин з фізичною особою (працівником), який дає змогу підприємству зменшити податкове навантаження та оптимізувати витрати та посилити свої конкурентні переваги на ринку є *аутсорсинг[4]*.

Аутсорсинг – ц е «передавання частини функцій з обслуговування діяльності підприємства стороннім підрядникам чи постачальникам за умови гарантування ними відповідного рівня якості та ефективності їх виконання на основі трансформації чи оновлення бізнес–процесів і технологій та з можливістю переходу частини персоналу підприємства до постачальника (аутсорсера)»[4].

Для зменшення податкового навантаження на підприємство використовують дві форми аутсорсингу[4].

Першою формою аутсорсингу є аутстафінг, що передбачає вивід персоналу за штат підприємства – замовника і оформлення його у штат підприємства – провайдера. Суть аутстафінгу персоналу полягає у тому, що працівники продовжують працювати на попередньому місці роботи і виконувати покладені на них посадові обов'язки в компанії – замовника, однак функції працедавця виконує компанія – провайдер, яка і несе відповідальність згідно трудового та податкового законодавства: нараховує та виплачує заробітну плату й податки і внески [46].

Тобто, працівники укладають трудові договори не з замовником, а з постачальником. Постачальник бере на себе функції нарахування та виплати зарплати з відрахуванням зарплатних зборів до соціальних фондів та ПДФО, виконання норм трудового законодавства (прийом на роботу, звільнення, вирішення трудових суперечок і т.д.)[46].

Другою формою аутсорсингу є залучення працівників підприємства провайдера на тривалий термін. При цьому працівники не входять до штату підприємства і перебувають у трудових відносинах із

підприємством провайдером (кадровим агентством)[45].

Отже, основна відмінність між двома формами аутсорсингу полягає у тому, що за першої форми підприємство залучає власний персонал, а за другої – залучає працівників підприємства–провайдера на тривалий термін[4].

Аутсорсинг персоналу – один з елементів податкового планування, який дає змогу оптимізувати витрати підприємства за рахунок оптимізації податкових платежів та єдиного соціального внеску та зменшити податкове навантаження на підприємство. «Використовуючи аутсорсинг як елемент податкового планування підприємство – замовник має змогу:

– зменшити витрати підприємства по заробітній платі;

– зменшити витрати на утримання працівників;

– оптимізувати податкове навантаження за рахунок скорочення нарахувань на фонд оплати праці;

– зберігати мінімальну кількість штатних працівників, у разі законодавчо-нормативних та корпоративних обмежень;

– оптимізувати витрати на виробництво продукції, зменшити її собівартість;

– зменшити податкове навантаження з податку на додану вартість;

– зменшити витрати оплату лікарняних та відпусток;

– перерозподілити статті балансу шляхом переводу витрат на оплату праці у витрати на послуги сторонніх організацій, що веде до зниження бази оподаткування;

– перекласти частину повноважень з податкового та трудового законодавства на провайдера»[46].

Основними недоліками аутсорсингу є ризик порушення конфіденційності інформації та загроза банкрутства аутсорсингового підприємства.

Вартість послуг аутсорсингового підприємства включає в себе: компенсації з заробітної плати працівника, податкові виплати, винагороду провайдеру (орієнтовно 30% (без ПДВ) від мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством або відсоток від заробітної плати працівника або фіксована сума, яка встановлюється за домовленістю сторін та залежить від вимог, що пред'явлені до працівників, їх кількості) та вартість інших послуг[4].

Висновки до другого розділу

Консультування податкових агентів щодо методики обліку та методів оптимізації ПДФО є важливим інструментом підвищення ефективності їхньої діяльності, дотримання законодавства та зменшення фінансових ризиків.

Оптимізація, проведена у межах правового поля, сприяє не лише зниженню податкового навантаження, а й покращенню репутації підприємства перед контролюючими органами та працівниками.

РОЗДІЛ 3. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЩОДО ПДФО ТА ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНІ

3.1. Зарубіжний досвід з оподаткування ПДФО

Світовий досвід засвідчує, що справедливість оподаткування реалізується в тому числі за рахунок диференціації ставок особистого прибуткового податку [3]. Наприклад, зазначає З. Лободіна, у економічно розвинених країнах застосовується прогресивна шкала ставок ПДФО, а величина ставки оподаткування коливається від 45% до 57% (у Швеції – 57,1%, Данії – 55,8%, Нідерландах – 52%, Франції – 50,2%, Австрії – 50%, Великобританії – 45%) [34].

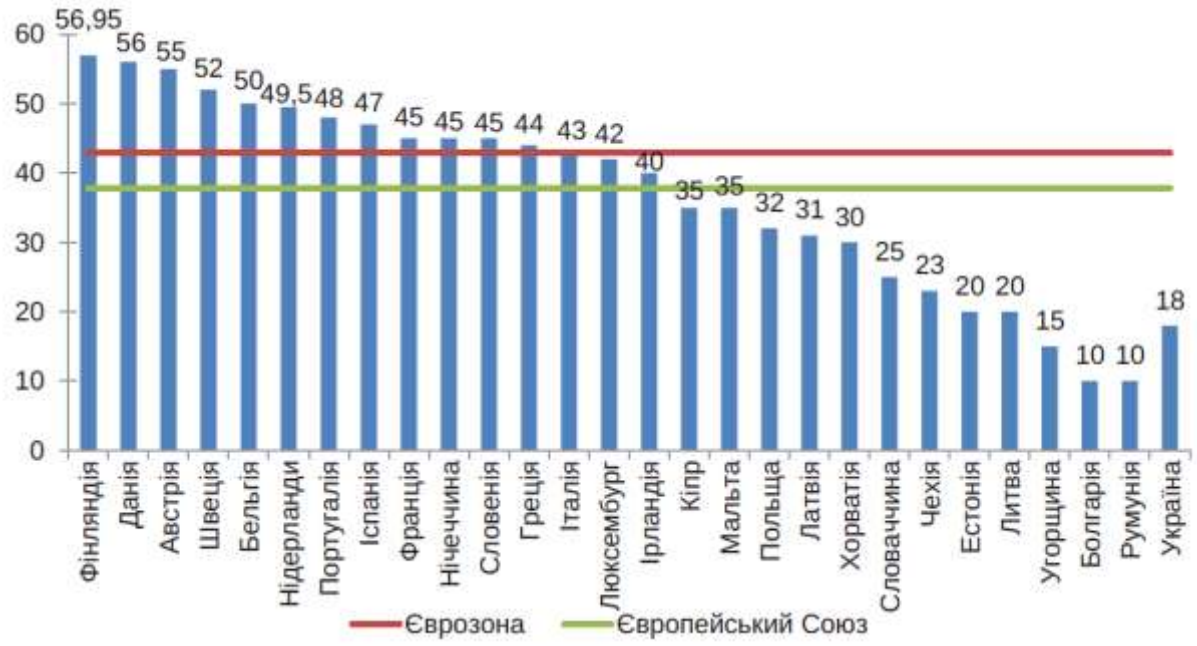

Рис. 3.1. Ставки особистого прибуткового податку у країнах ЄС та в Україні у 2022 році

Джерело [49]

На рис. 3.1 та таблиці 3.1 розглянемо ставки особистого прибуткового податку в країнах Європейського Союзу та в Україні. Крім того, в Ісландії встановлена ставка у розмірі 46,25%; у Великобританії — 45%; Швейцарії – 40%; Норвегії – 38,2%; Албанії — 23%; Ліхтенштейні — 22,4%; на Острові

Мен (до речі, одному з найбільших офшорних центрів Європи та світу) – 20% [49]. Як бачимо, Україна має одну з найнижчих ставок (18%) податку на доходи фізичних осіб серед європейських країн[34].

Таблиця 3.1

Особливості систем оподаткувань різних країн світу

Країна	**Шкала оподаткування**	**Ставка ПДФО, %**
Бельгія	прогресивна	25–50
Іспанія	прогресивна	9,5–24,5
Італія	прогресивна	23–43
Литва	прогресивна	20–32
Нідерланди	прогресивна	9,7–49,5
Німеччина	прогресивна	0–45
Польща	прогресивна	17–32
Угорщина	пропорційна	15
Франція	прогресивна	0–48
Україна	пропорційна	18
Австрія	прогресивна	0–55

Джерело [49]

Нижчим за український є рівень оподаткування доходів фізичних осіб в країнах Європи, які не входять до складу ЄС, серед яких Молдова – 12%; Боснія і Герцеговина –10%; Македонія – 10%; Сербія – 10%; Чорногорія – 9%[34].

Наразі в Україні існує пропорційна система оподаткування доходів громадян, а ПДФО справляється за ставками 18%, 9%, 5% та 0% залежно від виду доходу. У таблиці 3.2 наведемо спільні та відмінні риси систем оподаткування фізичних осіб України та інших країн світу[19].

Таблиця 3.2

Порівняння систем оподаткування фізичних осіб

України та інших країн світу

Спільні риси	**Відмінні риси**
ПДФО застосовується в усіх країнах світу	Прозорість та відкритість оподаткування ПДФО
Декларування доходів громадян	Прогресивна шкала оподаткування доходів
Передбачено застосування спрощених технологій оподаткування	Існує нульова ставка оподатковування доходів громадян за низького рівнядоходів
Існує знижка оподатковуваного доходу залежно від кількості дітей у сім`ї	Правила оподаткування ПДФО в ЄС встановлюються органами місцевого самоврядування, а не на загальнодержавному рівні
Державний контроль та адміністрування	Надання соціальних пільг у справлянніподатку з доходів фізичних осіб не окремим фізичним особам, а сім'ям
Передбачена система податкових пільг	Більшість країн Євросоюзу стягуютьподатки на всі доходи, отримані в країні або за її межами
Податок на доходи фізичних осіб є одним з основних джерел надходження добюджету країни	В оподаткуванні заробітної плати, як правило, використовується прогресивна шкала, а в оподаткуванні інших доходів пропорційні ставки
Однакова сутність та риси податкових систем України та країн ЄС	Майже у всіх європейських країнах існує податок на розкіш
Податкові системи України та країнЄС розвиваються під впливомекономічних, соціальних і політичних процесів у тій чи іншій країні	

Джерело [19]

Дослідивши системи оподаткування фізичних осіб у країнах ЄС, виділимо наступні особливості:

1) ставка податку у більшості країн ЄС має переважно прогресивний характер, тобто її розмір залежить від розміру отриманого доходу, що забезпечує соціальну справедливість між людьми з різним рівнем доходів;

2) існування ставки 0% на певну частину доходу, яка фактично створює неоподатковуваний мінімум доходів громадян;

3) досить високий податковий тягар для осіб із високим рівнем доходу.

У дослідженні Шведської асоціації платників податків показано, що однакове оподаткування всіх доходів, є найкращим варіантом для належного фінансування уряду, що не завдає значної шкоди економіці чи контролю над життям громадян[34].

Неефективність прогресивного податку доведена досвідом багатьох країн. 26 країн Європи та колишнього Радянського Союзу (25 країн з перехідною економікою та Ісландія) протягом останніх 30 років запроваджували фіксований податок на доходи фізичних осіб[33].

З них вісім країн (Албанія, Чехія, Латвія, Литва, Чорногорія, Росія, Сербія, Словаччина) та Ісландія експериментували з різними номінальними податковими ставками в періоди між реформами та прийшли до м'якої форми прогресивного оподаткування, де ставки податку на доходи помірніші у порівнянні зі звичайним прогресивним оподаткуванням, коли ставки зростають значно швидше зі зростанням доходів. Такий підхід дозволяє враховувати рівніший розподіл фіскального навантаження[34].

У тих країнах, де провели реформи єдиного податку (Flat Tax), ВВП на душу населення помітно зростає, що підтверджує позитивний вплив використання фіксованих податків з доходів[49].

У минулому Україна двічі відмовилася від прогресивної шкали через її значні недоліки. До 2004 року ставка ПДФО становила від 10% до 40%, проте вона була змінена на єдину ставку в розмірі 15% (з 2004-го і до 2006-го ставка була 13%, а з 2007 р. зросла до 15%). З 2016 року запровадили єдину ставку 18%. Одним з основних аргументів на користь такого переходу була необхідність детінізації зарплат, адже прогресивна шкала викликає мотиви ще більшої виплати заробітної плати в "конвертах"[47].

Уряд акцентує на поширенні прогресивної системи у країнах, які застосовують саме таку модель оподаткування. Проте такий підхід не є відповідним для нашої економіки, оскільки не всі європейські норми \ враховують особливості нашої системи та пригнічують її замість сприяння

розвитку. Тому треба залишити єдину ставку ПДФО як засіб збереження мотивації, досягнення більшої справедливості та зручності адміністрування.

Отже, євроінтеграційні прагнення України продукують певні виклики для вітчизняної системи особистого прибуткового оподаткування, адже однією з умов вступу до Європейського Союзу нової країни-члену є гармонізація її податкового законодавства із податковим правом ЄС[19].

3.2. Реформа ПДФО в рамках реалізації Національної стратегії доходів до 2030 року

ПДФО в Україні не має прогресивності та базується на фіксованій ставці 18 %, що було обумовлено неможливістю ефективного контролю за реальними доходами фізичних осіб через відсутність у контролюючих органів отримувати від банків інформацію про фактичні обсяги надходжень коштів на рахунки платників податків. Така обмеженість функціоналу податкових органів за наявності (до 2016 року) прогресивної шкали оподаткування доходів фізичних осіб обумовила наявність розгалужених схем приховування (заниження) реальних обсягів доходів громадян та, як наслідок, ухилення від оподаткування особливо платників із значними доходами[18].

Таким чином, просте введення прогресивної шкали в оподаткуванні ПДФО без зміни інструментів адміністрування цього податку не є ефективним. Слід зазначити, що застосування запровадженої з 2016 року базової ставки податку у розмірі 18 %, замість малопрогресивної шкали оподаткування за ставками 15 % і 20 %, позитивно вплинуло на надходження податку до бюджету[18].

Так, у 2016 році при застосуванні ставки податку у розмірі 18 % надходження податку склали 106,1 млрд грн, що на 32,6 млрд грн більше ніж у 2015 році за ставками 15 % і 20 % (73,5 млрд грн) [18].

Для вирішення вищезазначених проблем передбачено низку реформ, спрямованих на посилення прогресивності ПДФО та кращий захист його бази у післявоєнний період. Цього буде досягнуто завдяки комплексу законодавчих змін, які поетапно впроваджуватимуться в періоді з 2025 до 2027 року[18].

Відповідно до Національної стратегії доходів до 2030 року наводяться заходи в рамках реформи моделі ПДФО, що узагальнено на рис. 3.2.

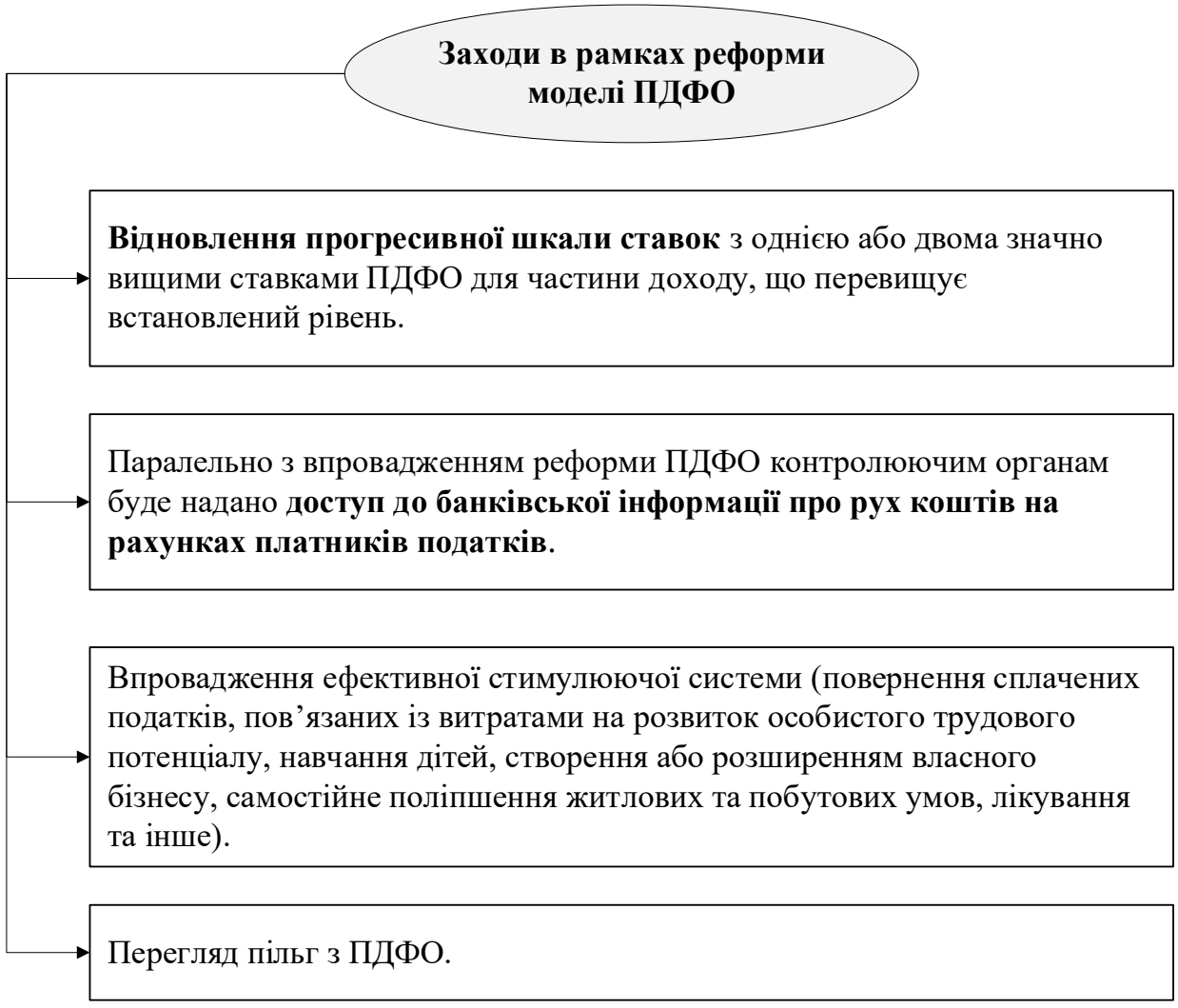

Рис. 3.2. Заходи в рамках реформи моделі ПДФО

Джерело: складено автором за аналізом [18]

При розгляді реформи моделі ПДФО в Україні обов'язково проаналізувати позитивні а негативні сторони, що наведено на рис. 3.3.

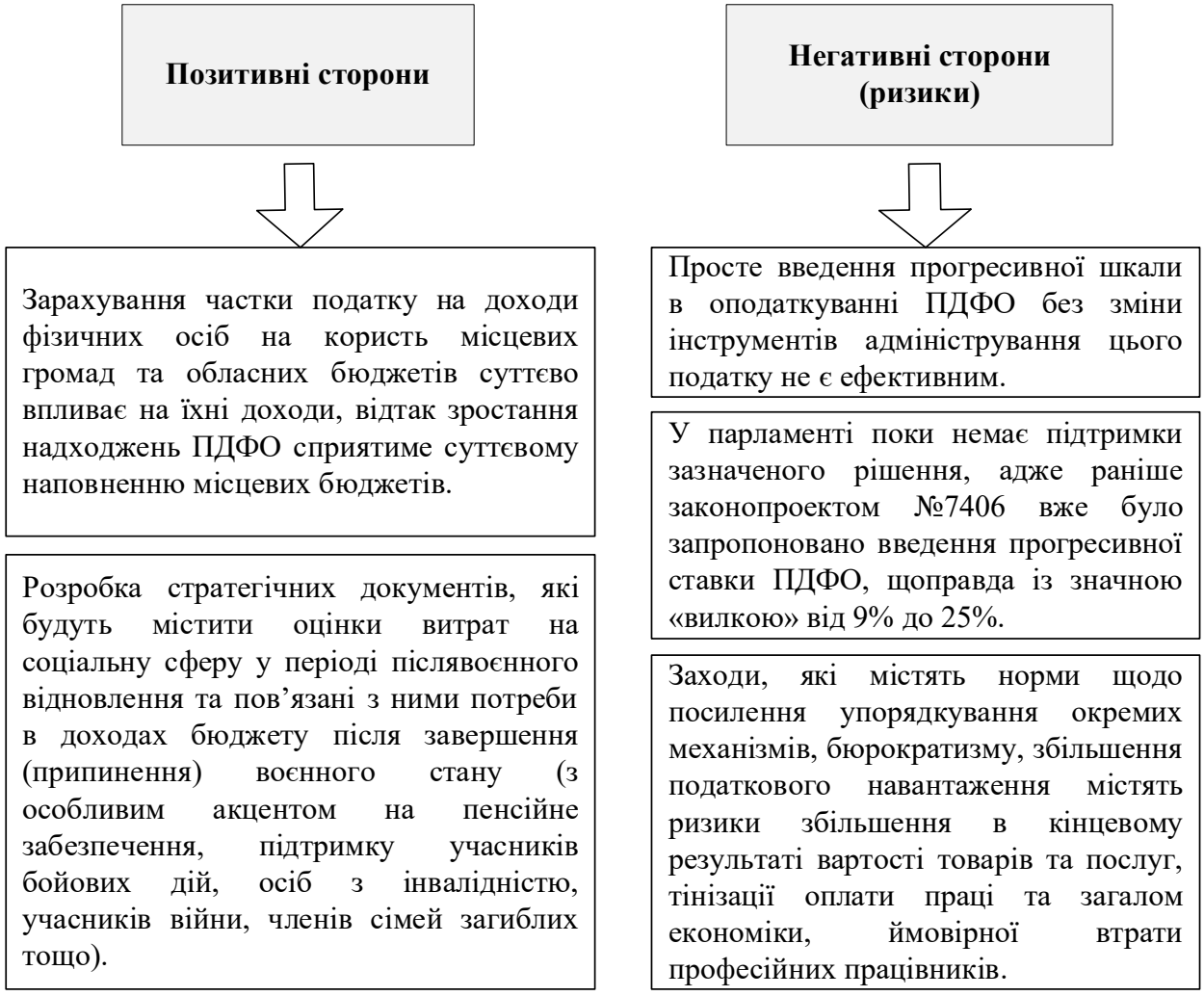

Рис. 3.3. Позитивні та негативні сторони реформування ПДФО

Джерело: складено автором за аналізом [39]

Задля уникнення можливих негативних наслідків від механізму впровадження прогресивної шкали варто відмітити наступне.

Доцільнішим буде запровадження «м'якого» щорічного поступового збільшення ставки (наприклад, щорічно на 1%) ніж одразу запровадження прогресивної двохкомпонентної шкали. У будь-якому разі, запровадження прогресивної шкали позитивно позначиться на економіці України[39].

За умови дефіциту на ринку праці, який збережеться принаймні кілька років після завершення воєнного періоду, запровадження прогресивного ПДФО може послабити тенденції міграції робочої сили у ті регіони, де зарплати вищі[18].

Окремої уваги заслуговує такий захід у реформі ПДФО, як «заміна мінімального неоподаткованого доходу на надання персональної соціальної допомоги особам з низьким рівнем доходу». Мінімальний неоподаткований дохід використовуються у загальній світовій практиці оподаткування доходів фізичних осіб і дозволяє захистити найменш забезпечені верстви населення. В нашій країні податкова соціальна пільга просто далека від економічних реалій сьогодення, а відтак її розмір має бути переглянутий, про що неодноразово зазначали як експерти, так і бізнес[18].

Висновки до третього розділу

Реформа ПДФО є важливим елементом реалізації Нацстратегії доходів до 2030 року. Основні висновки, які можна зробити з реформ, що мають на меті вдосконалення системи ПДФО, можуть включати наступні аспекти: покращення справедливості оподаткування; підвищення податкової дисципліни; стимулювання економічного розвитку; збільшення надходжень до бюджету.

Одним з аспектів Нацстратегії доходів до 2030 року є імплементація зарубіжного досвіду щодо запровадження прогресивної шкали оподаткування, що дозволяє знизити податкове навантаження на громадян із низькими доходами та підвищити його для осіб із високими доходами, а також перегляд соціальних пільг, що потребують відшкодування з бюджету та відповідне недоотримання коштів для його поповнення.

Реформа ПДФО є ключовою умовою забезпечення сталого розвитку та соціальної рівності в Україні, але її успіх залежить від збалансованого підходу, ефективного адміністрування та прозорості впровадження.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити ряд висновків.

1. Консультування податкових агентів базується на положеннях Податкового кодексу України та інших законодавчих і підзаконних актах. Це забезпечує правомірність дій податкового агента, зокрема щодо нарахування, утримання та сплати ПДФО, а також підготовки відповідної звітності.

2. Податок на доходи фізичних осіб є важливою складовою державного бюджету. Ефективне консультування сприяє зменшенню ризиків неналежного виконання податкових зобов'язань, що знижує ймовірність санкцій для податкових агентів.

3. Систематизація процесів обліку доходів фізичних осіб та застосування сучасних програмних рішень дозволяють підвищити точність нарахування податку та відповідність звітності. Консультації спрямовані на впровадження ефективних методів обліку, відповідно до законодавства.

4. Податковий агент несе відповідальність за дотримання законодавства у сфері оподаткування. Консультування з питань юридичних ризиків допомагає зменшити ймовірність фінансових санкцій, пені або адміністративних покарань.

5. Ефективне виконання функцій податкового агента забезпечує своєчасне наповнення бюджету, що є основою для фінансування соціальних програм. Консультації сприяють розумінню податкових зобов'язань та підвищенню відповідальності учасників процесу.

6. Професійне консультування податкових агентів допомагає уникати типових помилок у нарахуванні ПДФО, застосовувати податкові пільги, правильно визначати базу оподаткування та ефективно вирішувати конфліктні ситуації з контролюючими органами.

7. Методика обліку податку на доходи фізичних осіб має базуватися на чіткій систематизації даних про доходи фізичних осіб, ставки податку, податкові пільги та строки сплати. Консультування допомагає податковим

агентам впроваджувати ефективну систему обліку, що мінімізує ризики помилок та несвоєчасної звітності.

8. Оптимізація процесів нарахування та сплати ПДФО повинна відповідати чинному законодавству. Використання податкових пільг, правильне застосування ставок та врахування особливостей оподаткування певних видів доходів (подарунків, премій, компенсацій) є легальними інструментами зменшення податкового навантаження.

9. Консультування з питань податкових пільг (зокрема, соціальної податкової пільги) дозволяє правильно визначити коло осіб, які мають право на пільги, та розрахувати їхній розмір. Це допомагає ефективно використовувати ресурси підприємства та забезпечувати відповідність законодавчим вимогам.

10. Використання сучасного програмного забезпечення для обліку ПДФО сприяє підвищенню точності розрахунків, зменшенню ризиків людських помилок та спрощенню підготовки звітності. Консультування з вибору та впровадження таких систем є важливим етапом оптимізації процесів.

11. Консультації допомагають податковим агентам уникати типових помилок, таких як: неправильне застосування ставок податку; порушення строків сплати або подання звітності; неврахування специфічних аспектів оподаткування певних доходів.

12. Консультації спрямовані на підвищення рівня знань податкових агентів щодо змін у законодавстві, нових роз’яснень податкових органів та практик оптимізації, що дозволяє забезпечити ефективне управління податковими зобов’язаннями.

13. Оптимізація нарахування та сплати ПДФО через грамотне управління доходами, витратами та пільгами дозволяє підприємствам ефективно використовувати фінансові ресурси, мінімізуючи податкове навантаження.

14. У багатьох країнах, таких як Німеччина, Франція чи Швеція, застосовуються прогресивні ставки податку, які залежать від рівня доходів. Цей підхід дозволяє забезпечити соціальну справедливість та стимулювати зростання доходів населення з нижчими заробітками. В Україні прогресивна шкала може бути імплементована для вирівнювання соціальної нерівності, проте потребує розробки чітких механізмів адміністрування.

15. Імплементація Націстратегії доходів в Україні обґрунтовує імплементації зарубіжного досвіду щодо ПДФО в Україні, що може значно покращити ефективність податкової системи, підвищити рівень соціальної справедливості та стимулювати економічний розвиток. Однак будь-які реформи мають враховувати національні особливості, економічний стан та рівень податкової культури, аби мінімізувати ризики та забезпечити довіру платників податків до системи.

Список використаних джерел

1. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні. Сайт Міністерства фінансів України. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/ 8
2. Гега П. Т. Основи податкового права : навчальний посібник. 3-є вид., випр. і доп. К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. 302. с. 31
3. Дія Сіті. Як можна легально зменшити податкове навантаження на бізнес, не порушуючи законодавства? URL: https://drukarnia.com.ua/articles/yak-mozhna-legalno-zmenshiti-podatkove-navantazhennya-na-biznes-ne-porushuyuchi-zakonodavstva-fpG4e
4. Економічна правда. Схеми на 140 мільярдів: як бізнес ухиляється від податків із зарплат. URL: https://epravda.com.ua/publications/2021/12/9/680510/
5. Жернаков М. Типи і форми представництва в податковому праві. Підприємництво, господарство і право. 2005. № 4. С. 114–116.37
6. Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс ДПС. URL: https://zir.tax.gov.ua/
7. Звітність про виконання Зведеного бюджету України. Open Budget. URL: https://openbudget.gov.ua 7
8. Інструкція зі статистики заробітної плати: за станом на 13.01.2004 р., № 5. Держкомстат України. К. : Офіційний вісник України, 2004. № 4.1
9. Інтернет-конференція. Шляхи оптимізації податкового навантаження на оплату праці. URL: http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4950/
10. Ключник О. Декларування доходів фізичних осіб. К.: ІКУ «Леста», 2007. 44 с.44
11. Кодекс законів про працю України: закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: http://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/322-08.2
12. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-

%D0%B2%D1%80#Text3

13. Коцан Л. М. Соціально-регулююча роль оподаткування доходів. Серія Економічні науки. 2017. №22 (2). С. 88-91. 34

14. Ліга. Закон. Бухгалтер.ua. Форма № 1ДФ: заповнення, бланк, строки подання та відповідальність. https://buh.ligazakon.net/ru/analitycs/169234_forma--1df-zapovnennya-blank-stroki-podannya-ta-vdpovdalnst

15. Логвіновська С. Механізм справляння податку з доходів фізичних осіб в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. Випуск № 56. 2023. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3101

16. Марченко В. Б. Податкове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. К.: КНЕУ, 2004. 224 с.34

17. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України в 3 т. / кол. авторів; за заг. редакцією М. Я. Азарова. К.: Міністерство фінансів України, Національний університет ДПС України, 2010. 2389 с.41

18. Національна стратегія доходів до 2030 року. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf

19. Оглядове досьє щодо зарубіжного досвіду самостійної сплати податків громадянами - фізичними особами. URL: https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/32221.pdf; Аналітична записка щодо законодавчих механізмів збільшення надходжень до державного та місцевих бюджетів. URL: https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/32697.pdf 36

20. Оліховський В.Я. Методи та інструменти податкового планування в системі менеджменту підприємства. Дис. … к.е.н. 2018. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/45773

21. Оніщик Ю. В. До питання про момент виникнення, зміни та припинення податкової правосуб’єктності організації-платника податку.

Адвокат. 2009. № 1. С. 16–19.38

22. Організація податкового консультування : навчальний посібник / За заг. ред. В. Л. Андрущенко, О. М. Герасименко, О. С. Іванишина та ін. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 288 с. URL: https://ir.dpu.edu.ua/items/d41c240d-e392-4ce8-b173-5e1d4dad29ba

23. Пархоменко-Цироциянц С. В. Правове регулювання оподаткування доходів фізичних осіб в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к.ю.н. : спец. 12.00.07; Одеса : Б.В., 2005. 18 с.35

24. Перепелиця М. О. Правове регулювання статусу платників податків і зборів в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, Х., 2002. 18, [9] с. 30

25. Піддубна Д. В. Правове регулювання обліку платників податків як елемент податкової діяльності держави : дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. К., 2008. 180, [98–99] с. 28

26. Податкове право : навчальний посібник / Г. В. Бех, О. О. Дмитрик, Д. А. Кобильнік та ін. ; за ред. М. П. Кучерявенка. К. : Юрінком Інтер, 2004. 400, [67] с.32

27. Податковий кодекс України 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: https://tax.gov.ua/nk/ 9

28. Пришва Н. Ю. Поняття інституту представництва в податковому праві України. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2006. № 6. С. 63.36

29. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. № 504/96-ВР. Верховна рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр/8

30. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17.10

31. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР.

URL:http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80/ 11

32. Пропозиції європейської бізнес асоціації щодо відновлення економіки України. URL: https://eba.com.ua/wpcontent/uploads/2022/12/EBA_VIDNOVLENNYA_EKONOMIKY_UKRAYINY.pdf 38

33. Сідельникова Л. П., Найденко О. Є. Реалізація принципу соціальної справедливості в оподаткуванні фізичних осіб. Економіка розвитку. 2017. № 2. С. 86-96. 45

34. Сідельнікова Л.П.. Новосьолова О.С. Фіскальний потенціал оподаткування доходів фізичних осіб в системі державних фінансів. Економіка та суспільство. Випуск № 57. 2023. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3187

35. Стріяшко Г.М. Податкові агенти як суб'єкти податкового права. Дис..к. ю. н. Ірпінь. 2017. 203 с. URL: https://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%83%D1%82%D1%82%D1%8F-%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D0%B5%D0%BD%D1%8F-%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D1%8E%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA-%D0%A1%D1%82%D1%80%D1%96%D1%8F%D1%88%D0%BA%D0%BE-%D0%93%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%96%CC%88%D0%B2%D0%BD%D0%B8.pdf

36. Ткачик Ф. П. Податкове консультування: навчальний посібник. Ф. П. Ткачик. Тернопіль: Вектор, 2015. 252 с. URL:

http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/25395/1/%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B5%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20-%20%D0%A2%D0%BA%D0%B0%D1%87%D0%B8%D0%BA.pdf

37. У 2024 році мінекономіки прогнозує зростання ВВП на 4,6% та інвестицій – на 29,6%, - Юлія Свириденко. URL: https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a107293d-1655-46dc-b048-564d1b3d7eae&title=U2024-RotsiMinekonomikiPrognozuZrostanniaVvpNa4-6-TaInvestitsiiNa29-6-YuliiaSviridenko

38. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15 12

39. Чорна С. Що не так із Нацстратегією доходів на 2024-2030 роки. Еспресо. URL: https://espreso.tv/article-shcho-ne-tak-iz-natsstrategieyu-dokhodiv-na-2024-2030-roki

40. Чугунов І. Я., Ігнатенко А.Б. Податок з доходів фізичних осіб у системі фінансово-економічного регулювання. Фінанси України. 2006. №4. С. 3–14. 53

41. Швабій К. І. Оподаткування доходів населення: проблеми науки та практики: монографія. Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2009. 296 с. 54

42. Шевчук О.Р. Податкові пільги як елемент підтримки суб'єктів господарювання в період боротьби з COVID-19: порівняльно-правовий аспект. Юридичний науковий електронний журнал. № 2. 2020. С. 283-286.

43. Юрчишина Л. В. Податок на доходи фізичних осіб: механізм стягнення та джерело доходу бюджету України. Фінанси, облік, банки. 2016. №1 (21). С. 215-224. 58

44. Янішевська К. Д. Податковий агент як суб'єкт податкового

правопорушення : матеріали молодіжної конференції 23-24 квітня 2010 року. Соціально-гуманітарні проблеми сучасної молоді в Україні/ Суми : СумДУ, 2010. Ч. 2. С. 67–68.39

45. 7eminar. Співпраця бізнеса з ФОПами для заниження витрат. URL: https://7eminar.ua/news/2668-spivpracya-biznesa-z-fopami-dlya-zanizennya-vitrat

46. CASE Україна. Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення/уникнення оподаткування в Україні: 2021. 03.11.2024. URL: https://case-ukraine.com.ua/content/uploads/2021/11/Shemy-po-uhylyannyu-vid-podatkiv-2021-shemi-final5.doc

47. Finance.ua. Схеми ухилення від податків: конверти, скрутки та інше. URL: https://finance.ua/ua/goodtoknow/skhemy-ukhylennia-vid-podatkiv

48. Key business priorities for 2024 URL: https://eba.com.ua/en/klyuchovi-priorytety-biznesu-dlya-roboty-v-2024-rotsi/

49. List of Countries by Personal Income Tax Rate | Europe. Trading economics. URL: https://tradingeconomics.com/country-list/personal-income-tax-rate?continent=europe

50. Tax Challenges Arising from Digitalisation – Report on Pillar One Blueprint : Inclusive Framework on BEPS URL: https://www.oecd-ilibrary.org/sites/e2a1b568-en/index.html?itemId=/content/component/e2a1b568-en